

**IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ
WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ SPOSOBY ELIMINACJI LUB
OGRANICZANIA TYCH ZAGROŻEŃ I ICH SKUTKÓW**

I. Zagrożenia wewnętrzne istniejące¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków
1	Zagrożenie drzewostanów świerkowych (powyżej 80%) i z dużym udziałem świerka (<i>Picea</i>) (powyżej 40%) na skutek żerów kambiofagów oraz infekcji grzybami pasożytniczymi – w ekosystemach leśnych Parku przeznaczonych do przebudowy składu gatunkowego	1. Przebudowa drzewostanów. 2. Usuwanie (ściananie, wywóz) drzew zasiedlonych przez kambiofagi lub grzyby. 3. Wykładanie pułapek na owady. 4. Korowanie zasiedlonego drewna, niszczenie kory. 5. Prognozowanie występowania owadów. 6. Monitoring (w tym fotograficzny) stanu drzewostanów Parku
2	Uszkodzanie odnowień i młodników leśnych przez zwierzęta	1. Przebudowa drzewostanów. 2. Zabezpieczanie odnowień i młodników przed uszkodzeniami. 3. Odstrzały redukujące liczebność populacji jelenia (<i>Cervus elaphus</i>) pod warunkiem potwierdzenia takiej konieczności w oparciu o analizę uwarunkowań ekologicznych (relacja drapieżnik-ofiara, możliwości migracji, stały monitoring wielkości populacji, analiza wielkości wyrządzanych szkód). 4. Ochrona ostoi dużych drapieżników
3	Niezgodny z siedliskiem skład gatunkowy niektórych drzewostanów (głównie sztucznych świerczyn) oraz ich struktura przestrzenna	1. Przebudowa drzewostanów. 2. Wykorzystanie odnowień naturalnych lub sztucznych
4	Pojawianie się niepożądanych gatunków drzew, krzewów oraz roślin zielnych w cennych przyrodniczo ekosystemach nieleśnych i leśnych, powodujące obniżenie ich różnorodności biologicznej	1. Wykaszanie roślin zielnych. 2. Usuwanie drzew i krzewów z powierzchni ekosystemów nieleśnych i leśnych
5	Zanikanie niektórych gatunków roślin w następstwie zaniechania gospodarki pasterskiej	1. Wykaszanie roślin zielnych. 2. Nawożenie organiczne oraz wypas owiec i bydła w celu zatrzymania degradacji cennych zespołów roślinnych
6	Zanikanie niektórych gatunków roślin w następstwie intensywnej gospodarki pasterskiej	1. Czasowe grodzenie powierzchni w celu zabezpieczenia cennych gatunków roślin przed zgryzaniem. 2. Czasowe grodzenie powierzchni porównawczych
7	Zagrożenie dla ekosystemów wskutek niewłaściwej gospodarki rolnej i leśnej	Wykupy gruntów prywatnych na obszarze Parku

	(melioracje odwadniające, przekształcanie pastwisk na grunty rolne, zalesianie polan, antropopresja) prowadzonej przez prywatnych właścicieli gruntów na obszarze Parku	
8	Zagrożenia populacji niektórych gatunków ptaków, m. in. głuszca (<i>Tetrao urogallus</i>) i jarząbka (<i>Tetrastes bonasia</i>) oraz innych zwierząt (m. in. dużych drapieżników), na skutek oddziaływania niekorzystnych czynników biotycznych (zmiany środowiska) i antropogenicznych (naruszanie ostoi)	1. Ochrona rejonów występowania (patrole, strefy ochronne, tablice informacyjne). 2. Monitoring wybranych gatunków
9	Zagrożenia siedlisk nieleśnych na skutek oddziaływania niekorzystnych czynników biotycznych	Czynna ochrona siedlisk nieleśnych (koszenie, usuwanie krzewów)
10	Zanikanie miejsc rozrodu dla płazów i bezkręgowców związanych ze stagnującą wodą	1. Zachowanie i odtwarzanie niewielkich zbiorników wodnych, wykorzystywanych przez płazy oraz wodne bezkręgowce jako miejsca rozrodu. 2. Okresowe usuwanie namulów i nadmiernie rozwijającej się roślinności
11	Duża śmiertelność płazów w okresie godowym podczas ich przechodzenia przez drogi oraz w koleinach znajdujących się na drogach wewnętrznych Parku	Wykonywanie zabezpieczeń przy drogach w miejscach wędrówek płazów oraz likwidacja kolein w trakcie remontowania dróg
12	Zanikanie miejsc rozrodu i bytowania gadów	1. Wykaszanie roślin zielnych, usuwanie drzew i krzewów z powierzchni ekosystemów nieleśnych. 2. Zachowanie i odtwarzanie niewielkich zbiorników wodnych oraz śródpolnych kopców kamieni wykorzystywanych przez gady jako miejsca rozrodu i bytowania. 3. Usuwanie ekspansywnej roślinności z otoczenia kopców kamieni
13	1. Mała ilość miejsc lęgowych dla ptaków gniazdujących w dziuplach. 2. Zagrożenie ptaków w okresie zimy z powodu ograniczonej ilości pokarmu	1. Wywieszanie skrzynek lęgowych dla ptaków w drzewostanach z małą ilością drzew dziuplastych. 2. Sporadyczne dokarmianie ptaków zimą ograniczone do otoczenia budynków stanowiących własność Parku oraz rejonów dolnych części głównych dolin użytkowanych turystycznie (jako działanie o charakterze edukacyjnym)
14	Zanikanie endemicznych bezkręgowców wodnych (krenobiontycznych i krenofilnych) w obszarach źródlisk	Utrzymanie i konserwacja techniczna ujęć źródlisk, szczególnie na polanach
15	Niszczenie siedlisk przyrodniczych w wyniku ruchu turystycznego	Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego przez remonty i modernizację szlaków, ścieżek edukacyjnych, miejsc biwakowych, małej architektury turystycznej oraz ich czytelne oznakowanie
16	1. Zanikanie kultury pasterskiej. 2. Niszczenie szałasów związanych z dawną gospodarką pasterską oraz innych obiektów historycznych	1. Prowadzenie działań zmierzających do aktywizacji lokalnych społeczności w kierunku podtrzymywania dawnych form gospodarki pasterskiej. 2. Remont, odbudowa lub utrzymanie zagrożonych

		obiektów kultury pasterskiej oraz innych obiektów historycznych
17	Pojawianie się niepożądanych gatunków drzew, krzewów oraz roślin zielnych w obszarze parku dworskiego w Porębie Wielkiej oraz w innych miejscach historycznych, powodujące obniżanie ich wartości estetycznej i dydaktycznej	1. Usuwanie nadmiernie rozwijających się drzew i krzewów oraz pielęgnacja zadrzewień istniejących, wykaszanie roślinności zielnej. 2. Prace porządkowe
18	Uszkodzenia oraz zanikanie drzewostanu i roślinności zielnej, wprowadzonej pierwotnie przez twórców założenia ogrodowego w obszarze parku dworskiego w Porębie Wielkiej na skutek czynników biotycznych (patogeny) i abiotycznych (uszkodzenia przez wiatr, nadmierne opady śniegu)	Działania konserwatorskie w istniejącym drzewostanie oraz wprowadzanie nowych nasadzeń, nawiązujących rozmieszczeniem i składem gatunkowym do założenia pierwotnego
19	Erozja dróg i ścieżek powodowana przez wody opadowe	Techniczne zabezpieczenia przeciwerozyjne spowalniające spływ powierzchniowy wód opadowych z dróg i ścieżek
20	Erozja szlaków i ścieżek edukacyjnych w miejscach ruchu turystycznego	Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego przez remonty i modernizację szlaków, ścieżek edukacyjnych, miejsc biwakowych, małej architektury turystycznej oraz ich czytelne oznakowanie
21	Zanikanie znaków granic wewnętrznych w Parku	Odtwarzanie znaków granic wewnętrznych w Parku

II. Zagrożenia wewnętrzne potencjalne¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków
1	Zagrożenie pożarami	Ochrona przeciwpożarowa (patrole ochronne, utrzymanie drożności dróg dojazdowych i pożarowych, utrzymanie łączności, dozorowanie pożarzysk)
2	Występowanie silnych wiatrów, a także okiści powodujących uszkodzenia w drzewostanach oraz implikujących zagrożenia dla przebywających w nich osób	1. Usuwanie wiatrowałów i wiatrolomów drzew iglastych z powierzchni uszkodzonych drzewostanów. 2. Usuwanie powalonych i uszkodzonych, a także silnie nachylonych drzew i ich części z obrzeży oraz z powierzchni szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, spacerowych, edukacyjnych, dróg dojazdowych
3	Nieuregulowany stan własności niektórych gruntów prywatnych na obszarze Parku	Uregulowanie stanu własności w odniesieniu do gruntów prywatnych na obszarze Parku

III. Zagrożenia zewnętrzne istniejące¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków
1	Zagrożenia populacji niektórych gatunków ptaków, między innymi głuszca (<i>Tetrao</i>	1. Ochrona rejonów występowania (patrole, strefy ochronne, tablice informacyjne).

	<i>urogallus</i>) i jarzábka (<i>Tetrastes bonasia</i>) oraz innych zwierząt (m. in. dużych drapieżników), na skutek oddziaływania niekorzystnych czynników antropogenicznych (zmiany warunków środowiska przyrodniczego w obszarach graniczących z Parkiem) oraz antropogenicznych (naruszanie ostoi)	2. Monitoring wybranych gatunków
2	Duża śmiertelność płazów w okresie godowym podczas ich przechodzenia przez drogi w jego otoczeniu, w tym w otulinie Parku	Nadzór nad wykonywaniem zabezpieczeń przy drogach w miejscach wędrówek płazów
3	Zanikanie miejsc rozrodu dla płazów i bezkręgowców związanych ze stojącą wodą w otoczeniu Parku	Zachowanie i odtwarzanie niewielkich zbiorników wodnych, wykorzystywanych przez płazy oraz wodne bezkręgowce jako miejsca rozrodu
4	Pojawianie się niepożądanych gatunków roślin zielnych (gatunków inwazyjnych) w cennych przyrodniczo ekosystemach nieleśnych i leśnych, powodujące obniżenie ich różnorodności biologicznej	Usuwanie (również z użyciem środków chemicznych) niepożądanych roślin zielnych
5	Presja na budowę nowych ujęć wody w obszarze przygranicznym Parku, powodujących osuszanie tego terenu oraz degradacja cennych siedlisk przyrodniczych	Możliwość konserwacji oraz przebudowy istniejących ujęć wody na terenie Parku, pozwalających na pobór wody
6	Zanikanie znaków granic zewnętrznych Parku	Odtwarzanie i konserwacja znaków granicy zewnętrznej Parku
7	Nielegalne wejścia i wjazdy w obszar Parku przez osoby nieupoważnione	1. Patrole ochronne. 2. Wystawianie tablic informacyjnych. 3. Odtwarzanie i konserwacja znaków granicy zewnętrznej Parku

IV. Zagrożenia zewnętrzne potencjalne¹⁾

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków
1	Zagrożenie pożarami	1. Współpraca z sąsiednimi jednostkami Straży Pożarnej w ochronie przeciwpożarowej. 2. Działania edukacyjne w szkołach, głównie w otulinie Parku
2	Zagrożenia ze strony nielegalnych inwestycji budowlanych na terenie Parku oraz jego otuliny	1. Monitorowanie zamierzeń inwestycyjnych. 2. Współpraca z właściwymi organami administracji publicznej

¹⁾ Zagrożenia uszeregowano od najistotniejszego. Dopuszczenie eliminacji lub ograniczania zagrożeń jest zależne od rodzaju ochrony.

**OPIS SPOSOBÓW OCHRONNY CZYNNEJ EKOSYSTEMÓW Z PODANIEM RODZAJU,
ROZMIARU I LOKALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ**

I. Sposoby ochrony czynnej na obszarach ochrony ścisłej

B. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Monitoring stanu populacji kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>), drwalnika paskowanego (<i>Trypodendron lineatum</i>) i brudnicy mniszki (<i>Lymantria monacha</i>) za pomocą pułapek feromonowych	Do 400 sztuk	Na całym obszarze Parku objętym ochroną ścisłą
2	Monitoring występowania owadów z rodzaju zasnuja (<i>Cephalcia</i>) w oparciu o pomiary na powierzchniach próbnych	Według potrzeb	
3	Monitoring stanu populacji kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) oraz niektórych gatunków towarzyszących z podrodziny kornikowatych (<i>Scolytinae</i>) za pomocą drzew pułapkowych (zaadaptowanie w tym celu drzew połamanych i przewróconych), celem oceny stopnia rozwoju populacji	Do 30 sztuk	
4	Monitoring stanu sanitarnego drzewostanów w oparciu o metody fotograficzne z wykorzystaniem samolotu, motolotni lub paralotni	Według potrzeb	
5	Monitoring stanu sanitarnego drzewostanów świerkowych i z dużym udziałem świerka (<i>Picea</i>) (powyżej 40%) na stałych powierzchniach próbnych		
6	Monitoring roślinności przy wybranych szlakach i ścieżkach edukacyjnych		
7	Monitoring presji jeleniowatych (<i>Cervidae</i>) na odnowienia w drzewostanach		
8	Monitoring zimowy dużych ssaków drapieżnych i kopytnych (<i>Ungulata</i>)		
9	Monitoring sów (<i>Strigiformes</i>) i dzięciołów (<i>Picinae</i>)		
10	Monitoring aktywności procesów erozyjnych na wybranych powierzchniach szlaków i ścieżek edukacyjnych		
11	Ochrona przeciwpożarowa przez: 1) patrole ochronne, 2) utrzymanie drożności dróg dojazdowych i pożarowych, 3) utrzymanie łączności,		

	4) dozоровanie pożarysk		
12	Czyszczenie szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, spacerowych, dróg stokowych i dojazdowych z drzew je zarastających, powalonych i złamanych wraz z usunięciem drzew silnie nachylonych stojących przy ich obrzeżach, z jednoczesnym pozostawieniem ich biomasy w ekosystemie		
13	Utrzymanie obiektów historycznych (miejsc obozów partyzanckich, miejsc pochówków i pamięci z okresu II wojny światowej, historycznych punktów granicznych), przez: 1) punktowe usunięcie odnowień drzew, krzewów i krzewinek z powierzchni obiektów (z miejsc ziemianek, mogił, pomników i kopców granicznych), 2) przecięcie i odsunięcie powalonych drzew, 3) odsunięcie opadłych liści i gałęzi w najbliższym otoczeniu obiektów	7 obiektów	Oddziały - 103a, 105b, 138b, 140c, 155b, 160a, 138c/178a
14	Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego: 1) remonty i modernizacje szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, 2) remonty małej architektury turystycznej, 3) czytelne oznakowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, w tym instalowanie nowych drogowskazów, tablic i tabliczek informacyjnych z renowacją istniejących	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną ścisłą
15	Odtwarzanie znaków granicy zewnętrznej i wewnętrznej Parku		
16	Odtwarzanie znaków linii oddziałowych - malowanie linii na korze drzew, wkopanie i oznakowanie słupków granicznych		

B. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja
1	Monitoring roślinności przy wybranych szlakach i ścieżkach edukacyjnych	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną ścisłą
2	Monitoring aktywności procesów erozyjnych na wybranych szlakach i ścieżkach edukacyjnych		
3	Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego: 1) remonty i modernizacje szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, 2) remonty małej architektury turystycznej, 3) czytelne oznakowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, w tym instalowanie nowych drogowskazów, tablic i tabliczek informacyjnych z renowacją istniejących		

4	Odtwarzanie znaków granicy zewnętrznej i wewnętrznej Parku		

C. W ekosystemach wodnych

Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja
Monitoring zmian w środowisku przyrodniczym, w związku z procesem likwidacji kolein drogowych oraz odtwarzaniem zbiorników wodnych jako miejsc rozrodu i bytowania dla płazów i bezkręgowców	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną ścisłą

D. Ochrona przyrody nieożywionej i gleb

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja
1	Zabudowa przeciwoerozyjna użytkowanych dróg i dawnych szlaków zrywkowych, przez: 1) budowę stopni z drewna, 2) wypełnianie rowów erozyjnych rumoszem skalnym	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną ścisłą
2	Zabezpieczenia przeciwoerozyjne na skarpach i przepustach drogowych		
3	Remonty nawierzchni szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych oraz dróg		
4	Likwidacja kolein na drogach stokowych Parku jako miejsc zagrażających uwięzieniem lub jako potencjalnych miejsc rozrodu dla wielu gatunków fauny, w szczególności płazów. Miejsca te mogą się przyczyniać do nieumyślnego uśmiercania zwierząt w wyniku ich rozjeżdżania w koleinach oraz w przypadku gwałtownego wymywania osobników w trakcie intensywnych opadów i spływu powierzchniowego		

II. Sposoby ochrony czynnej na obszarach ochrony czynnej

A. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Usuwanie zasiedlonych przez kambiofagi drzew świerkowych (posusz czynny) z ich korowaniem i niszczeniem kory oraz stopniowe usuwanie wiatrolomów i wiatrowałów zasiedlonych przez kambiofagi. Zabieg nie dotyczy drzew dziuplastych i drzew obumarłych. Wykonywanie zabiegu jest związane z prowadzoną przebudową drzewostanów na obszarze Parku	Według potrzeb	Oddziały - 1a, b, c, 2a, b, c, d, f, h, 3b, c, d, 7a, b, c, d, 9a, 10a, b, c, 11a, b, c, d, g, h, 19a, 22a, b, f, g, h, 23a, b, c, 25g, h, 29b, 30h, 31a, 32a, b, c, d, f, g, 36a, b, c, d, f, g, 37a, b, c, d, f, g, h, 38a, b, d, 39a, 42a, b, c, d, 43a, b, c, d, f, 44a, d, f, j, k, l, m, n, o, 45a, b, c, d, f, g, 46a, b, c, d, f, 47a, b, c, d, 48a, b, c, d, f, 49a, b, c, f, 50a, b, c, d, f, 51a, b, c, d, f, 52c, 56a, b, c, d, g, h, i, 58a, 59a, 60b,

			62a, b, c, d, 64f, 65a, 66a, f, 68d, f, 71c, d, 72c, d, 73c, d, 74d, 75c, 76a, b, 77b, c, d, f, g, 78b, 79a, b, c, d, 80a, 85a, 88a, b, c, f, 93a, f, 96b, d, 101b, 105c, 106f, i, 107a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, 108a, b, c, d, f, 109a, b, 110a, b, c, d, f, 111a, c, d, f, 112a, 113d, 114b, c, 116a, b, c, 119a, b, 120a, 121a, 122b, 123c, d, 128a, b, 129a, b, c, 130a, b, c, d, 131a, b, c, d, 132a, b, c, d, f, 133c, 135b, 136f, 145a, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, 146a, b, c, d, f, 147a, b, c, 148a, b, c, d, 149d, 150a, b, 156c, 161a, b, c, d, f, g, 162a, b, c, 163a, 164b, 173a, b, 174a, b, c, d, 175a, b, c, d, f, 176a, b, 181a, b, c, d, f, g, h, 182a, b, c, d, f, g, h, i, 183a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, 185c, 186a, 189d, 190b, 191a, b, 192a, b, c, d, f, g, 194a, c, 195a, b, 196a, b, c, d, f, 197a, b, c, d, f, g, h, i, 198a, b, d, f, 199a, b, c, d, f, g, h, i, j, 200b, 201b, c, d, 202a, 203b, c, 204a, b, 205a, b, c, d, 206a, b, c, d, f, g, 207a, b, c, d, f, g, 208a, b, c, d, f, g, h, 209a, b, c, 210a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s
2	Odnowienia sztuczne z wprowadzaniem domieszek biocenotycznych i wykorzystaniem odnowienia naturalnego na powierzchniach wylesionych wskutek żerów kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>), poprzedzone usunięciem pojedynczych egzemplarzy gatunków lekkonasiennych	1,8 ha	Oddziały - 203c, 206g, 208b
3	Palikowanie odnowień sztucznych	1,8 ha	Oddziały - 203c, 206g, 208b
4	Pielęgnacja gleby i koszenie chwastów na istniejących i powstałych uprawach	3,8 ha	Oddziały - 203c, 206g, 208b, 209b
5	Wykładanie pułapek zapachowych (feromonowych) na kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>), drwalnika paskowanego (<i>Trypodendron lineatum</i>) i brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>)	Do 300 sztuk	Na całym obszarze Parku objętym ochroną czynną
6	Wyłożenie drzew pułapkowych, przygotowanych z wiatrołomów i wiatrowałów iglastych w celu oceny stopnia rozwoju populacji kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>)	Do 60 sztuk	
7	Monitoring owadów z rodzaju zasnuja (<i>Cephalcia</i>) w oparciu o pomiary na powierzchniach próbnych	Według potrzeb	
8	Monitoring stanu sanitarnego drzewostanów w oparciu o metody fotograficzne z wykorzystaniem samolotu, motolotni lub parolotni		
9	Monitoring stanu sanitarnego drzewostanów		

	świerkowych i z udziałem świerka (<i>Piceana</i>) stałych powierzchniach próbnych		
10	Monitoring szaty roślinnej przy wybranych szlakach i ścieżkach edukacyjnych		
11	Monitoring presji jeleniowatych (<i>Cervidae</i>) na odnowienia w drzewostanach		
12	Monitoring zimowy dużych ssaków drapieżnych i kopytnych (<i>Ungulata</i>)		
13	Monitoring sów (<i>Strigiformes</i>) i dzięciołów (<i>Picninae</i>)		
14	Monitoring aktywności procesów erozyjnych na wybranych powierzchniach szlaków i ścieżek edukacyjnych		
15	Zdejmowanie, zbędnych mechanicznych zabezpieczeń (tuby) przed zgryzaniem przez zwierzęta z pojedynczych drzewek gatunków liściastych		Oddziały - 11d, 43b,c, 45f, 46c, 47c, d, 116a, 119a, 182b, c, h, f, 183i, 191a, 192b, 198f, 208a, d, f
16	Mechaniczne zabezpieczanie (spiralami) upraw i młodników jodłowych przed zgryzaniem przez jeleniowate (<i>Cervidae</i>)	190 ha	Oddziały - 1a, b, 2a, b, c, 3b, c, 9a, 10a, b, 11d, g, h, 18c, 22a, b, g, 23a, b, c, 31a, 32d, f, g, 36a, b, d, 37b, 38a, b, 39a, 42a, b, d, 43a, b, c, d, 45g, 46a, b, c, 47a, b, c, 48b, c, 49a, 50b, c, 51b, c, 52c, 56c, d, f, 58a, 59a, 79c,d, 80a, 85a, 108b, c, d, f, 109a, 110a, c, 111f, 114b, 116a, b, 119a, b, 121a, 122b, 123c, d, 128a, b, 129a, b, c, 130a, b, 131a, b, c, d, 132b, c, d, 145h, f, 146f, 147b, 148a, 161a, b, 162b, 164b, 173a, b, 175f, 176a, b, 181h, 182a, b, d, f, h, i, 183i, 190b, 191a, 192a, b, 194a, 195a, 197a, b, c, g, 199i, j, 201b, 203a, b, 204a, b, 206a, 207a, 208a, b, d, f, h, 209a, b
17	Zabezpieczanie upraw i młodników jodłowych zapachowymi środkami odstrasżającymi (repelentami) przed jeleniowatymi (<i>Cervidae</i>)	140 ha	Oddziały - 1b, 2a, b, g, 3a, b, c, 7a, b, 9a, 11d, h, f, 18a, b, c, 19a, b, 22a, b, g, 23a, b, c, 29a, 31a, 32a, b, 36b, c, d, f, g, 37b, 38a, b, c, d, 39b, 42a, c, d, 43a, b, c, 44f, 45a, f, g, 46a, b, c, 47a, b, c, d, 48a, b, 49f, 50b, c, 51a, b, c, d, 52c, 56c, d, f, 58a, 59a, 62a, 78a, 79c, d, 80a, 108b, c, d, f, 109a, b, 110a, c, 111a, b, d, f, 112a, 114a, b, 116a, b, 119a, b, 120a, 121a, 122b, 123c, d, 128a, b, 129a, b, c, 130a, 131a, 132a, b, c, d, 145a, 176b, 182a, b, d, 183i, j, 190b, 191a, 192b, 194a, 196a, c, f, 197g, 198a, b, d, f, 199a, b, c, h, j, 201b, 203b, 205a, 206a, 207a, g, 208a, b, c, d, f, 209a, b
18	Odstrzały redukujące nadmierną liczebność populacji jelenia (<i>Cervus elaphus</i>) w miejscach o potwierdzonym nasileniu szkód, w uprawach i młodnikach. W przypadku stwierdzenia dużej	Do 28 sztuk (zakładaną wielkość redukcji podano łącznie	Obwody ochronne - Turbacz, Kudłoń, Suhora

	aktywności drapieżników, wilka (<i>Canis lupus</i>) i rysia (<i>Lynx lynx</i>) lub innych czynników powodujących naturalne ograniczenie wielkości populacji jelenia (<i>Cervus elaphus</i>) (o przyrost zrealizowany), redukcja będzie ograniczana lub wstrzymana. Zabieg będzie poprzedzony określeniem stopnia szkód w drzewostanach i inwentaryzacją liczebności zwierząt oraz analizą uwarunkowań ekologicznych	w odniesieniu do obszaru ochrony krajobrazowej)	
19	Ochrona przeciwpożarowa, przez: 1) patrole ochronne, 2) utrzymanie drożności dróg dojazdowych i pożarowych, 3) utrzymanie łączności, 4) dozоровanie pożarzysk	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną czynną
20	Czyszczenie szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, spacerowych, dróg stokowych i dojazdowych z drzew je zarastających, powalonych i złamanych oraz z drzew silnie nachylonych, stojących przy ich obrzeżach, wraz z ich usunięciem		
21	Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego: 1) remonty i modernizacje szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, 2) remonty małej architektury turystycznej		
22	Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego przez czytelne oznakowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, w tym instalowanie nowych drogowskazów, tablic i tabliczek informacyjnych z renowacją istniejących		
23	Utrzymanie obiektów historycznych (miejsce obozów partyzanckich, miejsc pochówków i pamięci z okresu II wojny światowej, pozostałości historycznych budynków) przez: 1) usunięcie odnowień drzew, krzewów i krzewinek z powierzchni obiektów (z miejsc ziemianek, mogił, pomników i pozostałości budynków), 2) przecięcie i odsunięcie powalonych drzew, 3) odsunięcie opadłych liści i gałęzi w najbliższym otoczeniu obiektów	5 obiektów	Oddziały - 116c/119a, 130c, 145f, 207f, 192b/191a
24	Odtwarzanie znaków granicy zewnętrznej i wewnętrznej Parku	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną czynną
25	Odtwarzanie znaków linii oddziałowych: 1) malowanie linii na korze drzew, 2) wkopanie i oznakowanie słupków granicznych oddziałów		

B. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Monitoring szaty roślinnej przy wybranych powierzchniach szlaków i ścieżek edukacyjnych	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną czynną
2	Monitoring wpływu zabiegów ochrony czynnej na wybrane gatunki roślin ze szczególnym uwzględnieniem krokusa (<i>Crocus scepusiensis</i>) i przebiśniega (<i>Galanthus nivalis</i>)		
3	Czasowe grodzenie części powierzchni ze stanowiskami niektórych cennych gatunków roślin oraz powierzchni porównawczych		
4	Monitoring aktywności procesów erozyjnych na wybranych szlakach i ścieżkach edukacyjnych		
5	Wycinanie niepożądanych drzew i krzewów wraz z kształtowaniem biogrup oraz strefy ekotonowej (m.in. w kompleksie zabytkowego parku dworskiego w Porębie)	1,0 ha	Oddziały - 22c, 37g, 50f, 207f, 210c, d, f, i, j, k, l, m, n, o, p, r.
6	Usuwanie inwazyjnych gatunków roślin takich jak rdestowiec ostrokończysty (<i>Reynoutria Japonia</i>) czy niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>)	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną czynną
7	Koszenie mechaniczne i ręczne roślin zielnych na polanach (z pozostawieniem niedokosów) oraz gromadzenie na nich skoszonej biomasy w pryzmach	63,5 ha	Oddziały - 25g, h, 28f, 30h, 48f, 56i, 60b, 62c, 65a, 66a, f, 68d, 77f, 87a, 88c, 107a, d, h, j, 113d, 148d, 156c, 181g, 182g, 183c, 206d, 207f, 210c, d, f, g, h, i, j, k, l, p, r, s
8	1. Wypas owiec i bydła na polanach. 2. W przypadku braku możliwości prowadzenia wypasu – mechaniczne lub ręczne koszenie powierzchni polan	13,26 ha	Oddziały - 22c, 29b, 30h, 37g, 46f, 68d, 96b,d, 145d, i, 161f, 162c, 186a, 210d, f, j, k, l, p, s.
9	Nawożenie organiczne polan objętych zabiegiem koszenia (kompost z biomasy pozyskanej przy koszeniu danej polany)	Według potrzeb	Wybrane polany objęte zabiegiem koszenia
10	Prace pielęgnacyjne w kompleksie zabytkowego parku dworskiego w Porębie Wielkiej: 1) konserwacja drzew z usunięciem egzemplarzy zagrażających bezpieczeństwu, 2) cięcia pielęgnacyjne krzewów i podrostów, 3) nasadzenia drzew i krzewów, 4) koszenie roślinności zielnej	24,06 ha	Oddział - 210a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s
11	Konserwacja oraz remont koryta, przepustów i kładek cieku wodnego w kompleksie zabytkowego parku dworskiego w Porębie Wielkiej	Według potrzeb	Oddział - 210f, h, m, n, o, p
12	Dokończenie utwardzania ścieżek spacerowych wraz z urządzeniami odwadniającymi (przepusty) oraz postawieniem tablic informacyjnych wokół stawów dworskich na trasie ścieżki edukacyjnej w kompleksie parku dworskiego w Porębie Wielkiej	Okolo 250 m	Oddział - 210j, o, p

13	Odslanianie i przebudowa istniejących oraz wykonywanie nowych kopców z kamieni na polanach reglowych w celu zabezpieczenia miejsc rozrodu i bytowania gadów	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną czynną
14	Utrzymanie ujęć źródeł stanowiących siedliska bezkręgowców krenobiontycznych i krenofilnych		
15	Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego: 1) remonty i modernizacje szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, 2) remonty małej architektury turystycznej, 3) czytelne oznakowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, w tym instalowanie nowych drogowskazów, tablic i tabliczek informacyjnych z renowacją istniejących		
16	Odtwarzanie znaków granicy zewnętrznej i wewnętrznej Parku		
17	Remont zespołu obiektów historycznych w kompleksie parku dworskiego w Porębie Wielkiej (budynki i ogrodzenie)	1 zespół obiektów	Oddział - 210d, h, m, n
18	Prace pielęgnacyjne w drzewostanie otaczającym osadę „Gajówka Mikołaja”	Według potrzeb	Oddział - 192g
19	Umocnienie skarp potoku Łopuszna oraz remonty umocnień mostu przy „Gajówce Mikołaja”		Oddział - 192g
20	Remont lub wykonanie nowej studni na wodę przy osadzie służbowej w Łopusznej	1 sztuka	Oddział - 183l

C. W ekosystemach wodnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Odtwarzanie niewielkich zbiorników wodnych, służących jako miejsca rozrodu i bytowania płazów oraz niektórych gadów z zabezpieczeniem w nich odpowiedniego poziomu wody i dostępu światła	Do 10 sztuk	Na całym obszarze Parku objętym ochroną czynną
2	Monitoring zmian w środowisku przyrodniczym w związku z procesem likwidacji kolein drogowych oraz odtwarzaniem zbiorników wodnych jako miejsc rozrodu i bytowania dla płazów i bezkręgowców	Według potrzeb	
3	Konserwacja istniejących miejsc rozrodu płazów (niewielkich zbiorników wodnych), przez: 1) pogłębianie, poszerzanie i zabezpieczanie brzegów, 2) zabezpieczenie dopływu wody i światła, 3) remont pomostów do prowadzenia obserwacji	Do 22 sztuk	
4	Utrzymanie istniejących na terenie Parku ujęć wody pitnej i zbiorników retencyjnych z możliwością ich przebudowy i konserwacji w celu zabezpieczenia potrzeb lokalnych społeczności oraz niedopuszczenia do powstawania nowych ujęć, mogących	34 sztuki	Oddziały - 37b, c, g, 46b, d, 47d, 62a, 76a, b, 77b, f, 107k, 144b, 145c, d, 148d, 161a, g, 181g, 192f, 196a, 197a, b, 200a, 206g, 210a, g

	powodować degradację cennych siedlisk przyrodniczych w wyniku osuszania terenów przyległych do granicy Parku		

D. Ochrona przyrody nieożywionej i gleb

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Zabudowa przeciwoerozyjna użytkowanych dróg i dawnych szlaków zrywkowych przez: 1) budowę stopni z drewna, 2) wypełnianie rowów erozyjnych rumoszem skalnym	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną czynną
2	Zabezpieczenia przeciwoerozyjne na skarpach i przepustach drogowych		
3	Remont nawierzchni szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych oraz dróg		
4	Likwidacja kolein na drogach stokowych Parku jako miejsc zagrażających uwięzieniem lub jako potencjalnych miejsc rozrodu dla wielu gatunków fauny, w szczególności płazów. Miejsca te mogą się przyczyniać do nieumyślnego uśmiercania zwierząt w wyniku ich rozjeżdżania w koleinach oraz w przypadku gwałtownego wymywania osobników w trakcie intensywnych opadów i spływu powierzchniowego		

III. Sposoby ochrony czynnej na obszarach ochrony krajobrazowej

A. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja
1	Usuwanie zasiedlonych przez kambiofagi drzew świerkowych (posusz czynny) z ich korowaniem i niszczeniem kory oraz stopniowe usuwanie wiatrołomów i wiatrowałów zasiedlonych przez kambiofagi. Zabieg nie dotyczy drzew dziuplastych i drzew obumarłych. Wykonywanie zabiegu jest związane z prowadzoną przebudową drzewostanów na obszarze Parku	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną krajobrazową
2	Wykładanie pułapek zapachowych (feromonowych) na: 1) kornika drukarza (<i>Ips trypographus</i>), 2) drwalnika paskowanego (<i>Trypodendron lineatum</i>), 3) brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>)	Do 500 sztuk	
3	Monitoring owadów z rodzaju zasnuja (<i>Cephalcia</i>) w oparciu o pomiary na powierzchniach próbnych	Według potrzeb	
4	Monitoring stanu sanitarnego drzewostanów w oparciu o metody fotograficzne z wykorzystaniem samolotu, motolotni lub		

	paralotni		
5	Monitoring roślinności przy wybranych szlakach i ścieżkach edukacyjnych		
6	Monitoring zimowy dużych ssaków drapieżnych i kopytnych (<i>Ungulata</i>)		
7	Monitoring aktywności procesów erozyjnych na wybranych szlakach i ścieżkach edukacyjnych		
8	Monitoring wpływu jeleniowatych (<i>Cervidae</i>) na ekosystemy leśne		
9	Odstrzały redukujące nadmierną liczebność populacji jelenia (<i>Cervus elaphus</i>) w miejscach o potwierdzonym nasileniu szkód, w uprawach i młodnikach. W przypadku stwierdzenia dużej aktywności drapieżników, wilka (<i>Canis lupus</i>) i rysia (<i>Lynx lynx</i>) lub innych czynników powodujących naturalne ograniczenie wielkości populacji jelenia (<i>Cervus elaphus</i>) (o przyrost zrealizowany) redukcja będzie ograniczana lub wstrzymana. Zabieg będzie poprzedzony określeniem stopnia szkód w drzewostanach i inwentaryzacją liczebności zwierząt oraz analizą uwarunkowań ekologicznych	Do 28 sztuk (zakładaną wielkość redukcji podano łącznie w odniesieniu do obszaru ochrony czynnej)	W Obwodach ochronnych Turbacz, Kudłoń, Suhora
10	Ochrona przeciwpożarowa: 1) patrole ochronne, 2) utrzymanie drożności dróg dojazdowych i pożarowych, 3) utrzymanie łączności, 4) dozоровanie pożarzysk	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną krajobrazową
11	Czyszczenie szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, spacerowych, dróg stokowych i dojazdowych z drzew je zarastających, powalonych i złamanych oraz z drzew silnie nachylonych stojących przy ich obrzeżach, wraz z ich usunięciem		
12	Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego: 1) remonty i modernizacje szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, 2) remonty małej architektury turystycznej 3) czytelne oznakowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, w tym instalowanie nowych drogowskazów, tablic i tabliczek informacyjnych z renowacją istniejących		
13	Odtwarzanie znaków granicy zewnętrznej i wewnętrznej Parku		
14	Odtwarzanie znaków linii oddziałowych (malowanie linii na korze drzew, wkopanie i oznakowanie słupków granicznych oddziałów)		
15	Wykupy gruntów		

B. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja
1	Wycinanie niepożądanych drzew i krzewów na polanach, kształtowanie biogrup i stref ekotonowych	3,0 ha	Polany - Aniołówka, Cioski, Figurki, Francisyna, Gabrowska Duża, Gronie Drożdżowe, Gronie Chowańcowe, Hala Młyńska, Jaworzyna Kamienicka, Jonkówki, Jonkówka Podwyszańska, Kopa, Kudłoń, Kułachowa, Łonna, Przysłopek, Przysłopy, Przysłop Górny, Średniak, Skole Jędrasowe, Skole Pradelowe, Solnisko, Zielenica, Żubrowisko
2	Koszenie mechaniczne i ręczne roślin zielnych na polanach (z pozostawieniem niedokosów) oraz gromadzenie na nich skoszonej biomasy w przyzmacach	96,50 ha	Polany - Adamówka, Biedowa, Bieniowe, Borysówka Dolna, Figurki Dolne, Górne i Średnie, Francisyna, Gorc Porębski, Jaworzyna Kamienicka, Jasinkowa, Jonkówki, Józefowa, Kopa, Kudłoń, Kułachowa, Ludwikowa, Łąki, Łonna, Młynarska, Mostownica, Podmostownica, Podskały, Podwyszańska, Przysłop Górny, Przysłopek, Pustak, Rąbaniska, Szałasisko Porębskie, Solnisko, Starmaszka, Stawieniec, Suhora, Śmierdząca, Średniak, Średnie, Tobołów, Turbaczyk, Ustępne, Wierchy Zarębskie, Zielenica
3	1. Wypas owiec i bydła na polanach. 2. W przypadku braku możliwości prowadzenia wypasu – mechaniczne lub ręczne koszenie powierzchni polan	84,32 ha	Polany - Cioski, Gabrowska Duża, Gąsiorowska, Jaworzynka, Jonkówki, Mostownica, Przysłopy, Starmaszka, Średniak, Suhora, Tobołów, Wierchy Zarębskie, Wolnica, Wzorowa, Zielenica
4	Nawożenie organiczne polan objętych zabiegiem koszenia(kompost z biomasy pozyskanej przy koszeniu danej polany)	Według potrzeb	Wybrane polany objęte zabiegiem koszenia
5	Odślanianie i przebudowa istniejących oraz wykonywanie nowych kopców z kamieni na polanach regłowych celem zabezpieczenia miejsc rozrodu i bytowania gadów		Na całym obszarze Parku objętym ochroną krajobrazową
6	Utrzymanie ujęć źródeł stanowiących siedliska bezkręgowców krenobiontycznych i krenofilnych		Na całym obszarze Parku objętym ochroną krajobrazową
7	Remont lub odbudowa budynków pasterskich na polanach z ich przystosowaniem na schrony-magazyny	6 obiektów	Polany - Mostownica, Jaworzyna Kamienicka, Łonna, Przysłopek, Stawieniec, Przysłop Górny
8	Utrzymanie obiektów historycznych (miejsce pochówków i pamięci z okresu II wojny światowej, pozostałości historycznych budynków), przez: 1) usunięcie odnowień drzew, krzewów i krzewinek z powierzchni obiektów (z miejsc	6 obiektów	Polany - Bieniowe, Gorc Troszacki, Stawieniec, Ustępne, Wzorowa

	ziemianek, mogił, pomników i pozostałości budynków), 2) przecięcie i odsunięcie powalonych drzew, 3) odsunięcie opadłych liści i gałęzi w najbliższym otoczeniu obiektów		
9	Monitoring wpływu zabiegów ochrony czynnej na wybrane gatunki roślin w szczególności krokusa (<i>Crocus scepusiensi</i>) i przebiśniega (<i>Galanthus nivalis</i>)	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną krajobrazową
10	Czasowe grodzenie części powierzchni ze stanowiskami niektórych cennych gatunków roślin oraz powierzchni porównawczych		
11	Monitoring stanu entomofauny epigeicznej na polanach za pomocą pułapek ziemnych Barbera wraz z odłowem tych owadów	Do 330 sztuk	
12	Monitoring roślinności przy wybranych szlakach i ścieżkach edukacyjnych	Według potrzeb	
13	Monitoring aktywności procesów erozyjnych na wybranych powierzchniach szlaków i ścieżek edukacyjnych		
14	Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego: 1) remonty i modernizacje szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, 2) remonty małej architektury turystycznej, 3) czytelne oznakowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych, w tym instalowanie nowych drogowskazów, tablic i tabliczek informacyjnych z renowacją istniejących		
15	Usuwanie inwazyjnych gatunków roślin, między innymi rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria Japonia</i>) i niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>)		
16	Odtwarzanie znaków granicy zewnętrznej i wewnętrznej Parku		
17	Wykupy gruntów		

C. Ochrona przyrody nieożywionej i gleb

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja
1	Zabudowa przeciwoerozyjna dróg i dawnych szlaków zrywkowych przez: 1) budowę stopni z drewna, 2) wypełnianie rowów erozyjnych rumoszem skalnym	Według potrzeb	Na całym obszarze Parku objętym ochroną krajobrazową
2	Zabezpieczenia przeciwoerozyjne na skarpach i przepustach drogowych		
3	Remont nawierzchni szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych oraz dróg		

4	Likwidacja kolein na drogach stokowych Parku jako miejsc zagrażających uwięzieniem lub jako potencjalnych miejsc rozrodu dla wielu gatunków fauny, a w szczególności płazów – miejsca te mogą się przyczyniać do nieumyślnego uśmiercania zwierząt w wyniku rozjeżdżania oraz w przypadku gwałtownego ich rozmywania w trakcie opadów i spływu powierzchniowego		

D. W ekosystemach wodnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja
1	Odtwarzanie niewielkich zbiorników wodnych, służących jako miejsca rozrodu i bytowania płazów oraz niektórych gadów z zabezpieczeniem w nich odpowiedniego poziomu wody i dostępu światła	Do 5 sztuk	Na całym obszarze Parku objętym ochroną krajobrazową
2	Monitoring zmian w środowisku przyrodniczym, w związku z procesem likwidacji kolein drogowych oraz odtwarzaniem zbiorników wodnych jako miejsc rozrodu i bytowania dla płazów i bezkręgowców	Według potrzeb	
3	Konserwacja istniejących miejsc rozrodu płazów (niewielkich zbiorników wodnych) przez: 1) pogłębianie, poszerzanie i zabezpieczanie brzegów, 2) zabezpieczenie dopływu wody i światła, 3) remont pomostów do prowadzenia obserwacji	Do 5 sztuk	
4	Utrzymanie istniejących na terenie Parku ujęć wody pitnej i zbiorników retencyjnych z możliwością ich przebudowy i konserwacji w celu zabezpieczenia potrzeb lokalnych społeczności oraz niedopuszczenia do powstawania nowych ujęć, mogących powodować degradację cennych siedlisk przyrodniczych w wyniku osuszania terenów przyległych do granicy Parku	3 sztuki	Hala Wzorowa

¹⁾ Ekosystemy leśne i nieleśne lądowe podzielone są na oddziały oznaczone liczbami i pododdziały oznaczone literami. Podział ten jest zgodny z mapą przeglądową Parku, w skali 1:20000, według stanu na 1 stycznia 1998 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku w miejscowości Poręba Wielka.

OPIS SPOSOBÓW CZYNNEJ OCHRONY GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT

I. Obszary ochrony ścisłej

A. Ochrona zwierząt

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	1. Kumak górski (<i>Bombina variegata</i>). 2. Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>). 3. Traszki: 1) karpacka (<i>Lissotriton montandoni</i>), 2) górską (<i>Triturus alpestris</i>), 3) zwyczajną (<i>Lissotriton vulgaris</i>), 4) grzebieniastą (<i>Triturus cristatus</i>)	Likwidacja kolein na drogach stokowych, szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych	1. Zasypywanie kolein po uprzednim przeniesieniu osobników danego gatunku bądź innych jego stadiów rozwojowych. 2. Wyrównywanie, utwardzanie i odwadnianie powierzchni wybranych odcinków dróg stokowych, szlaków turystycznych i spacerowych oraz ścieżek edukacyjnych 3. Działania techniczne przy zastosowaniu materiałów lokalnego pochodzenia
2	1. Głuszc (Tetrao urogallus). 2. Jarzabek (Tetrastes bonasia)	1. Monitoring stanu populacji i zagrożeń. 2. Ochrona rejonu występowania gatunków	1. Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego zapobiegających nadmiernej presji antropogenicznej, poprzez: 1) remonty i modernizację szlaków, miejsc biwakowych, małej architektury turystycznej, ścieżek edukacyjnych i dróg dojazdowych z zachowaniem ich drożności (usuwanie drzew silnie pochylonych, wiatrołomów i wiatrołomów), 2) korygowanie przebiegu szlaków turystycznych zgodnie z potrzebami, wraz z ich czytelnym oznakowaniem (umieszczenie drogowskazów, tablic i tabliczek informacyjnych). 2. Oznakowanie stref ochronnych. 3. Montaż szlabanów na drogach wjazdowych. 4. Patrole ochronne
3	1. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 2. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 3. Dzięcioły: 1) białogrzbisty (<i>Dendrocopos leucotos</i>), 2) trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>), 3) zielonosiwy (<i>Picus canus</i>), 4) czarny (<i>Dryocopus martinus</i>). 4. Gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>). 5. Mucholówka mała (<i>Ficedula parva</i>). 6. Orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>). 7. Orzeł przedni (<i>Aquila chrysaetos</i>). 8. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>). 9. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 10. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 11. Włochatka (<i>Aegolius</i>)		

	<i>funereus</i> . 12. Gacek brunatny (<i>Plecotus auritus</i>). 13. Karlik większy (<i>Pipistrellus nathusii</i>). 14. Mroczki: 1) posrebrzany (<i>Vespertilio murinus</i>), 2) pozłocisty (<i>Eptesicus nilssonii</i>). 15. Nocki: 1) duży (<i>Myotis myotis</i>), 2) rudy (<i>Myotis daubentonii</i>). 16. Wilk (<i>Canis lupus</i>). 17. Ryś (<i>Lynx lynx</i>). 18. Niedźwiedź (<i>Ursus arctos</i>). 19. Wydra (<i>Lutra lutra</i>). 20. Tchórz (<i>Mustela putorius</i>). 21. Kuna leśna (<i>Martes martes</i>). 22. Jeleń (<i>Cervus elaphus</i>). 23. Sarna (<i>Capreolus capreolus</i>)		

II. Obszary ochrony czynnej

A. Ochrona zwierząt i roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	1. Żalotka większa (<i>Leucorhina pectoralis</i>).	Odtworzenie miejsc rozrodu	Odtworzenie dawnych zbiorników wodnych lub wykonanie nowych oraz zapewnienie w nich odpowiedniego poziomu wody i dostępu światła
	2. Kumak górski (<i>Bombina variegata</i>), 3. Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>). 4. Traszki: 1) karpacka (<i>Lissotriton montandoni</i>), 2) górską (<i>Triturus alpestris</i>), 3) zwyczajną (<i>Lissotriton vulgaris</i>), 4) grzebieniastą (<i>Triturus cristatus</i>)	Konserwacja i rozbudowa istniejących miejsc rozrodu z ich przystosowaniem do prowadzenia obserwacji	1. Utrzymanie szczelności zbiorników (z użyciem gleby ilastej lub bentonitu) z zapewnieniem dopływu wody (udrażnianie dopływów wody) i dostępności światła (usuwanie drzew silnie zacieniających zbiornik). 2. Zapobieganie wypłycaaniu zbiorników poprzez okresowe usuwanie namulów i osadów. 3. Remonty pomostów obserwacyjnych
2	Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>)	Zabezpieczanie szlaków migracji	Wystawianie płotków zabezpieczających przy drogach
3	1. Kumak górski (<i>Bombina variegata</i>). 2. Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>). 2. Traszki:	Likwidacja kolein na drogach stokowych, szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych	1. Zasypywanie kolein po uprzednim przeniesieniu osobników danego gatunku bądź innych jego stadiów rozwojowych. 2. Wyrównywanie, utwardzanie

	1) karpacka (<i>Lissotriton montandoni</i>), 2) górską (<i>Triturus alpestris</i>), 3) zwyczajną (<i>Lissotriton vulgaris</i>), 4) grzebieniastą (<i>Triturus cristatus</i>)		i odwadnianie powierzchni wybranych odcinków dróg stokowych, szlaków turystycznych i spacerowych oraz ścieżek edukacyjnych. 3. Działania techniczne w oparciu o materiały lokalnego pochodzenia
4	1. Gniewosz plamisty (<i>Coronella austriaca</i>). 2. Żmija zygzakowata (<i>Vipera berus</i>). 3. Jaszczurki: 1) zwinka (<i>Lacerta agilis</i>), 2) żyworodna (<i>Zootoca vivipara</i>)	Zabezpieczenie miejsc rozrodu i bytowania	Odślanianie istniejących i wykonywanie nowych kopców z kamieni na polanach reglowych
5	1. Gniewosz plamisty (<i>Coronella austriaca</i>). 2. Zaskroniec zwyczajny (<i>Natrix natrix</i>). 3. Żmija zygzakowata (<i>Vipera berus</i>) 4. Jaszczurki: 1) zwinka (<i>Lacerta agilis</i>), 2) żyworodna (<i>Zootoca vivipara</i>). 5. Padalec zwyczajny (<i>Anguis fragilis</i>)	Konserwacja istniejących miejsc rozrodu i bytowania	1. Wykaszenie roślin zielnych, usuwanie drzew i krzewów z powierzchni ekosystemów nieleśnych. 2. Pogłębienie, poszerzenie, zabezpieczenie brzegów oraz zapewnienie dopływu wody i światła w istniejących zbiornikach wodnych
6	1. Dzięcioły: 1) zielonosiwy (<i>Picus canus</i>), 2) biało-grzbiety (<i>Dendrocopos leucotos</i>), 3) zielony (<i>Picus viridis</i>), 4) duży (<i>Dendrocopos major</i>), 5) dzięciołek (<i>Dendrocopos minor</i>). 2. Rudzik (<i>Erithacus rubecula</i>). 3. Kos (<i>Turdus merula</i>). 4. Paszkot (<i>Turdus viscivorus</i>). 5. Mysikrólik (<i>Regulus regulus</i>). 6. Zniczek (<i>Regulus ignicapilla</i>). 7. Sikory: 1) uboga (<i>Poecile palustris</i>), 2) czarnogłowa (<i>Parus montanus</i>), 3) czubatka (<i>Parus cristatus</i>), 4) sosnówka (<i>Periparus ater</i>), 5) bogatka (<i>Parus major</i>), 6) modra (<i>Cyanistes caeruleus</i>). 8. Kowalik (<i>Sitta europaea</i>). 9. Pełzacz ogrodowy (<i>Certhia brachydactyla</i>). 10. Płochacz pokrzywnica (<i>Prunella modularis</i>).	Dokarmianie ptaków w okresie zimowym	Wykładanie karmy ograniczone do budynków wolnostojących (osady leśne) oraz wzdłuż dolnych części głównych dolin, użytkowanych turystycznie i spacerowo w okresie zimowym

	11. Sójka (<i>Garrulus glandarius</i>). 12. Sroka (<i>Pica pica</i>). 13. Orzechówka (<i>Nucifraga caryocatactes</i>). 14. Wrona (<i>Corvus cornix</i>). 15. Gawron (<i>Corvus frugilegus</i>). 16. Wróbel (<i>Passer domesticus</i>). 17. Mazurek (<i>Passer montanus</i>). 18. Zięba (<i>Fringilla coelebs</i>). 19. Dzwoniec (<i>Chloris chloris</i>). 20. Szczygieł (<i>Carduelis carduelis</i>). 21. Czyż (<i>Carduelis spinus</i>). 22. Gil (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>). 23. Grubodziób (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>). 24. Trznadel (<i>Emberiza citrinella</i>). 25. Jer (<i>Fringilla montifringilla</i>). 26. Czczotka (<i>Carduelis flammea</i>)		
7	1. Sikory: 1) sosnowka (<i>Periparus ater</i>), 2) bogatka (<i>Parus major</i>), 3) modra (<i>Cyanistes caeruleus</i>), 4) uboga (<i>Poecile palustris</i>), 5) czarnogłowa (<i>Parus montanus</i>), 6) czubatka (<i>Parus cristatus</i>). 2. Pleszka (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>). 3. Mazurek (<i>Passer montanus</i>). 4. Szpak (<i>Sturnus vulgaris</i>). 5. Krętogłów (<i>Jynx torquilla</i>). 6. Kowalik (<i>Sitta europaea</i>)	Poprawa bazy lęgowej dla ptaków	Wymiana zniszczonych skrzynek lęgowych dla ptaków przy osadach leśnych oraz wzdłuż dolnych części głównych dolin, w ilości do 100 sztuk
8	1. Głuszc (<i>Tetrao urogallus</i>). 2. Jarząbek (<i>Tetrastes bonasia</i>)	1. Monitoring stanu populacji i zagrożeń. 2. Ochrona rejonu występowania gatunków	1. Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego zapobiegających nadmiernej presji antropogenicznej, poprzez: 1) remonty i modernizację szlaków, miejsc biwakowych, małej

9	1. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 2. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 3. Dzięcioły: 1) białogrzbisty (<i>Dendrocopos leucotos</i>), 2) trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>), 3) zielonosiwy (<i>Picus canus</i>), 4) czarny (<i>Dryocopus martinus</i>). 4. Gąsior (<i>Lanius collurio</i>). 5. Mucholówka mała (<i>Ficedula parva</i>). 6. Orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>). 7. Orzeł przedni (<i>Aquila chrysaetos</i>). 8. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>). 9. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 10. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 11. Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>). 12. Gacek brunatny (<i>Plecotus auritus</i>). 13. Karlik większy (<i>Pipistrellus nathusii</i>). 14. Mroczki: 1) posrebrzany (<i>Vespertilio murinus</i>), 2) pozłocisty (<i>Eptesicus nilssonii</i>). 15. Nocki: 1) duży (<i>Myotis myotis</i>), 2) rudy (<i>Myotis daubentonii</i>). 16. Wilk (<i>Canis lupus</i>). 17. Ryś (<i>Lynx lynx</i>). 18. Niedźwiedź (<i>Ursus arctos</i>). 19. Wydra (<i>Lutra lutra</i>). 20. Tchórz (<i>Mustela putorius</i>). 21. Kuna leśna (<i>Martes martes</i>). 22. Jeleń (<i>Cervus elaphus</i>). 23. Sarna (<i>Capreolus capreolus</i>).		architektury turystycznej, ścieżek edukacyjnych i dróg dojazdowych z zachowaniem ich drożności (usuwanie drzew silnie pochyłych, wiatrowałów i wiatrolomów), 2) korygowanie przebiegu szlaków turystycznych zgodnie z potrzebami, wraz z ich czytelnym oznakowaniem (umieszczenie drogowskazów, tablic i tabliczek informacyjnych). 2. Oznakowanie stref ochronnych. 3. Montaż szlabanów na drogach wjazdowych. 4. Patrole ochronne
11	1. Pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>). 2. Podejrzon księżycowy (<i>Botrychium lunaria</i>)	Zabezpieczenie przed zgryzaniem przez owce i bydło	Czasowe grodzenie wybranych powierzchni
12	1. Szafran spiski (<i>Crocus scepusiensis</i>). 2. Podkolan biały (<i>Platanthera bifolia</i>).	Ograniczanie spadku liczebności osobnika wybranych gatunków	Nawożenie organiczne wybranych polan objętych zabiegiem koszenia (kompostem powstałym z biomasy pozyskanej przy koszeniu danej polany)

	3. Goryczuszka orzęsiona (<i>Gentianella ciliata</i>). 4. Dziewięcśl bezłodygowy (<i>Carlina acaulis</i>). 5. Gnidosz rozestany (<i>Pedicularis sylvatica</i>). 6. Mieczyk dachówkowaty (<i>Gladiolus imbricatus</i>). 7. Gołek białawy (<i>Pseudorchis albida</i>). 8. Gółka długoostrogowa (<i>Gymnadenia conopsea</i>). 9. Storzycza kulista (<i>Traunsteinera globosa</i>)		

III. Obszary ochrony krajobrazowej

A. Ochrona zwierząt i roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1	1. Żalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>). 2. Kumak górski (<i>Bombina variegata</i>). 3. Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>). 4. Traszki: 1) karpacka (<i>Lissotriton montandoni</i>), 2) górską (<i>Triturus alpestris</i>), 3) zwyczajną (<i>Lissotriton vulgaris</i>), 4) grzebieniastą (<i>Triturus cristatus</i>)	Odtworzenie miejsc rozrodu	Odtworzenie dawnych zbiorników wodnych lub wykonanie nowych oraz zapewnienie w nich odpowiedniego poziomu wody i dostępu światła
2	1. Żalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>). 2. Kumak górski (<i>Bombina variegata</i>). 3. Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>). 4. Traszki: 1) karpacka (<i>Lissotriton montandoni</i>), 2) górską (<i>Triturus alpestris</i>), 3) zwyczajną (<i>Lissotriton vulgaris</i>), 4) grzebieniastą (<i>Triturus cristatus</i>)	Konserwacja i rozbudowa miejsc rozrodu z ich przystosowaniem do prowadzenia obserwacji	1. Utrzymanie szczelności zbiorników (z użyciem glęby ilastej lub bentonitu) z zapewnieniem dopływu wody (udrażnianie dopływów wody) i dostępności światła (usuwanie drzew silnie zacieniających zbiornik). 2. Zapobieganie wypłycaaniu zbiorników poprzez okresowe usuwanie namulów i osadów. 3. Remonty pomostów obserwacyjnych
3	Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>)	Zabezpieczanie szlaków migracji	Wystawianie płotków zabezpieczających przy drogach

4	1. Kumak górski (<i>Bombina variegata</i>). 2. Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>). 3. Traszki: 1) karpacka (<i>Lissotriton montandoni</i>), 2) górską (<i>Triturus alpestris</i>), 3) zwyczajną (<i>Lissotriton vulgaris</i>), 4) grzebieniastą (<i>Triturus cristatus</i>)	Likwidacja kolein na drogach stokowych, szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych	1. Zasypywanie kolein po uprzednim przeniesieniu osobników danego gatunku bądź innych jego stadiów rozwojowych. 2. Wyrównywanie, utwardzanie i odwadnianie powierzchni wybranych odcinków dróg stokowych, szlaków turystycznych i spacerowych oraz ścieżek edukacyjnych. 3. Działania techniczne w oparciu o materiały lokalnego pochodzenia
5	1. Gniewosz plamisty (<i>Coronella austriaca</i>). 2. Żmija zygzakowata (<i>Vipera berus</i>). 3. Jaszczurki: 1) zwinka (<i>Lacerta agilis</i>), 2) żyworodna (<i>Zootoca vivipara</i>)	Zabezpieczanie miejsc rozrodu i bytowania	Odsłanianie istniejących i wykonywanie nowych kopców z kamieni na polanach regłowych
6	1. Gniewosz plamisty (<i>Coronella austriaca</i>). 2. Zaskroniec zwyczajny (<i>Natrix natrix</i>). 3. Żmija zygzakowata (<i>Vipera berus</i>). 4. Jaszczurki: 1) zwinka (<i>Lacerta agilis</i>), 2) żyworodna (<i>Zootoca vivipara</i>). 5. Padalec zwyczajny (<i>Anguis fragilis</i>)	Konserwacja istniejących miejsc rozrodu i bytowania	1. Wykaszanie roślin zielnych, usuwanie drzew i krzewów z powierzchni ekosystemów nieleśnych. 2. Pogłębienie, poszerzenie, zabezpieczenie brzegów oraz dopływu wody i światła w istniejących zbiornikach wodnych
7	1. Dzięcioły: 1) zielonosiwy (<i>Picus canus</i>), 2) białogrzbisty (<i>Cendrocopos leucotos</i>), 3) zielony (<i>Picus viridis</i>), 4) duży (<i>Dendrocopos major</i>), 5) dzięciołek (<i>Dendrocopos mminor</i>). 2. Rudzik (<i>Erithacus rubecula</i>). 3. Kos (<i>Turdus merula</i>). 4. Paszkot (<i>Turdus viscivorus</i>). 5. Mysikrólik (<i>Regulus regulus</i>). 6. Zniczek (<i>Regulus ignicapilla</i>). 7. Sikory: 1) uboga (<i>Poecile palustris</i>), 2) czarnogłowa (<i>Parus montanus</i>),	Dokarmianie ptaków w okresie zimowym	Wykładanie karmy przy budynkach wolnostojących (osady leśne) oraz wzdłuż dolnych części głównych dolin, użytkowanych turystycznie i spacerowo w okresie zimowym

	3) czubatka (<i>Parus cristatus</i>), 4) sosnówka (<i>Periparus ater</i>), 5) bogatka (<i>Parus major</i>), 6) modra (<i>Cyanistes caeruleus</i>). 8. Kowalik (<i>Sitta europaea</i>). 9. Pełzacz ogrodowy (<i>Certhia brachydactyla</i>). 10. Płochacz pokrzywnica (<i>Prunella modularis</i>). 11. Sójka (<i>Garrulus glandarius</i>). 12. Sroka (<i>Pica pica</i>). 13. Orzechówka (<i>Nucifraga caryocatactes</i>). 14. Wrona (<i>Corvus cornix</i>). 15. Gawron (<i>Corvus frugilegus</i>). 16. Wróbel (<i>Passer domesticus</i>). 17. Mazurek (<i>Passer montanus</i>). 18. Zięba (<i>Fringilla coelebs</i>). 19. Dzwoniec (<i>Chloris chloris</i>). 20. Szczygieł (<i>Carduelis carduelis</i>). 21. Czyż (<i>Carduelis spinus</i>). 22. Gil (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>). 23. Grubodziób (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>). 24. Trznadel (<i>Emberiza citrinella</i>). 25. Jer (<i>Fringilla montifringilla</i>). 26. Czeczotka (<i>Carduelis flammea</i>)		
8	1. Sikory: 1) bogatka (<i>Parus major</i>), 2) modra (<i>Cyanistes caeruleus</i>), 3) uboga (<i>Poecile palustris</i>), 4) czarnogłowa (<i>Parus montanus</i>), 5) czubatka (<i>Parus cristatus</i>). 2. Pleszka (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>). 3. Mazurek (<i>Passer montanus</i>). 4. Szpak (<i>Sturnus vulgaris</i>). 5. Krętogłów (<i>Jynx torquilla</i>). 6. Kowalik (<i>Sitta europaea</i>)	Poprawa bazy lęgowej dla ptaków	Wymiana zniszczonych skrzynek lęgowych dla ptaków przy osadach leśnych oraz wzdłuż dolnych części głównych dolin, w ilości do 100 sztuk

9	1. Głuszc (<i>Tetrao urogallus</i>). 2. Jarząbek (<i>Tetrastes bonasia</i>)	1. Monitoring stanu populacji i zagrożeń. 2. Ochrona rejonu występowania gatunków	1. Zapewnienie właściwej obsługi i usprawnienie przebiegu ruchu turystycznego zapobiegających nadmiernej presji antropogenicznej, poprzez: 1) remonty i modernizację szlaków, miejsc biwakowych, małej architektury turystycznej, ścieżek edukacyjnych i dróg dojazdowych z zachowaniem ich drożności (usuwanie drzew silnie pochylonych, wiatrowałów i wiatrołomów), 2) korygowanie przebiegu szlaków turystycznych zgodnie z potrzebami, wraz z ich czytelnym oznakowaniem (umieszczenie drogowskazów, tablic i tabliczek informacyjnych). 2. Oznakowanie stref ochronnych. 3. Montaż szlabanów na drogach wjazdowych. 4. Patrole ochronne
10	1. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 2. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 3. Dzięcioły: 1) białogrzbiety (<i>Dendrocopos leucotos</i>), 2) trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>), 3) zielonosiwy (<i>Picus canus</i>), 4) czarny (<i>Dryocopus martinus</i>). 4. Gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>). 5. Mucholówka mała (<i>Ficedula parva</i>). 6. Orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>). 7. Orzeł przedni (<i>Aquila chrysaetos</i>). 8. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>). 9. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 10. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 11. Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>). 12. Gacek brunatny (<i>Plecotus auritus</i>). 13. Karlik większy (<i>Pipistrellus nathusii</i>). 14. Mroczki: 1) posrebrzany (<i>Vespertilio murinus</i>), 2) pozłocisty (<i>Eptesicus nilssonii</i>). 3) Nocki: 4) duży (<i>Myotis myotis</i>), 5) rudy (<i>Myotis daubentonii</i>). 15. Wilk (<i>Canis lupus</i>). 16. Ryś (<i>Lynx lynx</i>). 17. Niedźwiedź (<i>Ursus arctos</i>). 18. Wydra (<i>Lutra lutra</i>). 19. Tchórz (<i>Mustela putorius</i>). 20. Kuna leśna (<i>Martes martes</i>). 21. Jeleń (<i>Cervus elaphus</i>). 22. Sarna (<i>Capreolus capreolus</i>)		
11	1. Pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>).	Zabezpieczenie przed zgryzaniem przez owce i bydło	Czasowe grodzenie wybranych powierzchni

	2. Podejrzon księżycowy (<i>Botrychium lunaria</i>)		
12	1. Szafran spiski (<i>Crocus scepusiensis</i>). 2. Podkolan biały (<i>Platanthera bifolia</i>). 3. Goryczuszka orzęsiona (<i>Gentianella ciliata</i>). 4. Dziewięciśli bezłodygowy (<i>Carlina acaulis</i>). 5. Gnidosz rozestłany (<i>Pedicularis sylvatica</i>). 6. Mieczyk dachówkowaty (<i>Gladiolus imbricatus</i>). 7. Gołek białawy (<i>Pseudorchis albida</i>). 8. Gółka długoostrogowa (<i>Gymnadenia conopsea</i>). 9. Storzycza kulista (<i>Traunsteinera globosa</i>)	Ograniczanie spadku liczebności osobniczej wybranych gatunków	Nawożenie organiczne (kompostem powstałym z biomasy pozyskanej przy koszeniu danej polany) wybranych polan objętych zabiegiem koszenia

**WSKAZANIE OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ, CZYNNĄ ORAZ
KRAJOBRAZOWĄ**

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja ¹⁾	Powierzchnia ogółem w ha
1	Ochrona ścisła	Oddziały - 4a, b, c, d, f, 5a, b, c, 6a, b, c, d, 7f, 8a, b, c, 9b, c, 12a, b, c, d, 13a, b, c, 14a, b, c, 15a, b, 16a, b, c, d, 17a, b, c, 20a, b, c, 21a, b, 24a, b, c, d, 25a, b, c, d, f, 26a, b, c, d, f, g, 27a, b, c, 28a, b, c, d, 30a, b, c, d, f, g, 33a, b, c, d, 34a, b, c, d, f, 35a, b, c, d, f, 39c, 40a, b, c, 41a, b, 53a, b, c, d, f, 54a, 55a, b, c, d, f, g, 57b, 58b, 59b, c, d, f, g, h, 60a, 61a, b, c, 63a, b, c, 64a, b, c, d, g, 65b, 66b, c, d, 67a, b, 68a, b, c, 69a, b, 70a, b, c, d, 71a, b, 72a, b, 73a, b, 74a, b, c, 75a, b, 81a, b, c, d, 82a, b, c, d, f, g, 83a, b, 84a, 85b, 86a, b, c, d, f, 87a, b, c, d, 89a, 90a, b, c, d, 91a, b, c, d, f, 92a, b, c, d, 93b, c, d, 94a, 95a, b, c, 96a, c, f, g, h, 97a, b, c, d, f, 98a, b, 99a, b, 100a, 101a, 102a, b, c, d, 103a, 104a, b, 105a, b, d, f, g, 106a, b, c, d, g, h, 113a, b, c, f, g, h, i, j, k, 115a, b, c, d, 117a, b, 118a, b, 122a, 123a, b, 124a, b, 125a, 126a, b, 127a, b, 133a, b, 134a, 135a, 136a, b, c, d, 137a, b, c, d, f, 138a, b, c, 139a, b, 140a, b, c, d, 141a, b, 142a, b, c, 143a, b, 144a, b, c, 151a, b, c, 152a, 153a, b, c, 154a, b, c, d, 155a, b, c, 156a, b, d, 157a, b, d, 158a, b, c, 159a, b, c, d, 160a, b, 164a, 165a, 166a, b, 167a, 168a, b, 169a, b, 170a, 171a, 172a, b, c, 177a, b, c, 178a, b, c, 179a, b, c, 180a, b, c, 184a, b, c, d, f, g, h, 185a, b, d, f, 186b, c, 187a, b, c, 188a, b, c, d, 189a, b, c, 190a, 193a	3 611,07
2	Ochrona czynna	Oddziały - 1a, b, c, 2a, b, c, d, f, g, h, 3a, b, c, d, f, 7a, b, c, d, 9a, 10a, b, c, 11a, b, c, d, f, g, h, 18a, b, c, 19a, b, 22a, b, c, d, f, g, h, 23a, b, c, 25g, h, 29a, b, 30h, 31a, 32a, b, c, d, f, g, h, 36a, b, c, d, f, g, 37a, b, c, d, f, g, h, 38a, b, c, d, 39a, b, 42a, b, c, d, 43a, b, c, d, f, 44a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, 45a, b, c, d, f, g, 46a, b, c, d, f, 47a, b, c, d, 48a, b, c, d, f, 49a, b, c, d, f, 50a, b, c, d, f, 51a, b, c, d, f, 52a, b, c, 56a, b, c, d, f, g, h, i, 57a, 58a, 59a, 60b, 62a, b, c, d, f, 64f, 65a, 66a, f, 68d, f, 71c, d, 72c, d, 73c, d, 74d, 75c, 76a, b, c, 77a, b, c, d, f, g, 78a, b, 79a, b, c, d, f, 80a, b, c, 85a, 88a, b, c, d, f, g, 93a, f, 96b, d, 101b, 105c, 106f, i, 107a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, 108a, b, c, d, f, 109a, b, 110a, b, c, d, f, 111a, b, c, d, f, 112a, b, 113d, 114a, b, c, 116a, b, c, 119a, b, 120a, 121a, 122b, 123c, d, 128a, b, 129a, b, c, 130a, b, c, d, 131a, b, c, d, 132a, b, c, d, f, 133c, 135b, 136f, 145a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, 146a, b, c, d, f, 147a, b, c, 148a, b, c, d, 149a, b, c, d, 150a, b, 156c, 157c, 161a, b, c, d,	2 880,81

		f, g, 162a, b, c, 163a, 164b, 173a, b, 174a, b, c, d, 175a, b, c, d, f, 176a, b, 181a, b, c, d, f, g, h, 182a, b, c, d, f, g, h, i, 183a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, 185c, 186a, 189d, 190b, 191a, b, 192a, b, c, d, f, g, 194a, b, c, 195a, b, c, d, f, 196a, b, c, d, f, 197a, b, c, d, f, g, h, i, 198a, b, c, d, f, 199a, b, c, d, f, g, h, i, j, 200a, b, 201a, b, c, d, 202a, 203a, b, c, 204a, b, 205a, b, c, d, 206a, b, c, d, f, g, 207a, b, c, d, f, g, 208a, b, c, d, f, g, h, 209a, b, c, 210a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s	
3	Ochrona krajobrazowa	1. Obręb ewidencyjny Konina - 2557, 2583, 2584, 5353, 5354, 5355, 5356, 5357, 5358, 5359, 5360, 5361, 5362, 5363, 5364, 5365, 5366, 5367, 5368, 5369, 5370, 5371, 5372, 5373, 5374, 5375, 5376, 5377, 5378, 5379, 5380, 5381, 5382, 5383, 5384, 5385, 5386, 5387, 5388, 5389, 5392, 5393, 5394, 5395, 5396, 5397, 5398, 5400, 5402, 5403, 5404, 5405, 5406, 5407, 5408, 5409, 5410, 5412, 5413, 5414, 5415, 5416, 5417, 5418, 2556/1, 2556/2, 5391/1, 5391/2, 5411/1, 5411/2, 5411/3. 2. Obręb ewidencyjny Lubomierz - 4821, 4822, 4927, 4928, 4929, 4930, 4931, 4932, 4933, 4934, 4935, 4936, 4937, 4938, 4939, 4940, 4941, 4942, 4943, 4944, 4946, 4961, 4962, 4963, 4964, 4971, 4973, 4974, 4975, 4976, 4977, 4979, 4981, 4982, 4983, 4984, 4985, 4986, 4987, 4988, 4989, 4990, 4991, 4992, 4993, 4994, 4995, 4996, 4997, 4998, 4999, 5000, 5001, 5002, 5003, 5004, 5005, 5006, 5007, 5008, 5009, 5010, 5011, 5012, 5013, 5014, 5015, 5016, 5020, 5022, 5023, 5024, 5025, 5026, 5027, 5028, 5029, 5031, 5032, 5033, 5034, 5035, 5036, 5037, 5038, 5039, 5040, 5042, 5043, 5044, 4978/1, 4978/2, 4980/1, 4980/2, 5017/1, 5017/2, 5017/3, 5018/1, 5018/2, 5018/3, 5018/4, 5018/5, 5019/1, 5019/2, 5021/1, 5067/2. 3. Obręb ewidencyjny Łopuszna - 224, 225, 226, 227, 230, 231, 233, 238, 239, 243, 246, 303, 307, 310, 312, 319, 325, 330, 331, 332, 333, 348, 2372, 2373, 2374, 2375, 2379, 2380, 2382, 2383, 2721, 2792, 2795, 2796, 2797, 2816, 2819, 2821, 2822, 2823, 2827, 2828, 2840, 2841, 2842, 2843, 4154, 4163, 4164, 4165, 4166, 2381/1, 2381/2, 2381/3, 2384/1, 2384/2, 2384/3, 2720/1, 2720/2, 2793/3, 2793/4, 2799/1, 2799/2, 2799/3, 2800/1, 2800/2, 2800/3, 2801/1, 2802/1, 2802/2, 2802/3, 2802/4, 2804/1, 2804/2, 2804/3, 2804/4, 2804/5, 2807/1, 2807/2, 2808/1, 2809/1, 2809/2, 2810/1, 2810/2, 2811/3, 2811/4, 2814/1, 2814/2, 2814/3, 2814/4, 2815/1, 2815/4, 2815/5, 2815/6, 2815/7, 2815/8, 2818/1, 2818/2, 2818/3, 2818/4, 2820/1, 2820/2, 2820/3, 2820/4, 2824/9, 2824/10, 2824/11, 2824/12, 2830/1,	537,97

		2839/1, 2839/2, 2839/3, 2839/4, 2844/1, 2844/2, 4152/2, 4153/1, 4153/2, 4153/3, 4155/1, 4155/2, 4157/1, 4162/1, 4167/1, 4167/2, 4206/1, 2824/13, 2824/15, 2824/16, 2824/17, 2824/18, 2824/19, 2824/20, 2824/21, 2824/22, 2824/23, 2829/31, 2829/32, 2829/33, 2829/34, 2829/35, 2829/36, 4188/218. 4. Obręb ewidencyjny Ochotnica Górna - 1127, 1130, 1175, 1176, 1178, 1179, 1910, 1939, 1940, 14398, 14399, 14401, 14402, 14405, 14408, 14647, 14387/7, 14387/9, 14388/1, 14388/2, 14388/3, 14388/5, 14388/6, 14388/7, 14397/139, 14397/140, 14397/69, 14397/70, 14397/71, 14397/72, 14397/73, 14397/74, 14397/75, 14400/1, 14400/2, 14400/3, 14404/3, 14404/4, 14404/5, 14404/6, 14406/1, 14406/2, 14411/1, 14411/12, 14411/13, 14411/14, 14411/15, 14411/16, 14411/17, 14411/19, 14411/2, 14411/21, 14411/22, 14411/23, 14411/24, 14411/25, 14411/26, 14411/27, 14411/28, 14411/29, 14411/3, 14411/30, 14411/31, 14411/32, 14411/33, 14411/34, 14411/35, 14411/36, 14411/37, 14411/38, 14411/39, 14411/4, 14411/40, 14411/41, 14411/42, 14411/43, 14411/44, 14411/45, 14411/46, 14411/47, 14411/48, 14411/49, 14411/5, 14411/50, 14411/51, 14411/52, 14411/53, 14411/54, 14411/55, 14411/7, 14411/9, 14413/1, 14413/10, 14413/11, 14413/12, 14413/13, 14413/14, 14413/15, 14413/16, 14413/17, 14413/2, 14413/20, 14413/21, 14413/22, 14413/23, 14413/25, 14413/26, 14413/27, 14413/28, 14413/29, 14413/3, 14413/30, 14413/31, 14413/32, 14413/33, 14413/34, 14413/35, 14413/36, 14413/37, 14413/38, 14413/39, 14413/4, 14413/40, 14413/41, 14413/44, 14413/45, 14413/46, 14413/47, 14413/48, 14413/49, 14413/5, 14413/50, 14413/6, 14413/7, 14413/8, 14413/9, 14484/1129, 14484/1137, 14484/1138, 14484/1216, 14484/1217, 14484/1247, 14484/1248, 14484/1249, 14484/1250, 14484/1251, 14484/539, 14484/723, 14484/724, 14484/856, 14484/857, 14484/858, 14484/859, 14484/860, 14484/861, 14484/864, 14484/865, 14484/869, 14484/870, 14493/1, 14493/2, 14627/120, 14627/121, 14627/122, 14627/123, 14627/124, 14627/53, 14630/2, 14630/3, 14643/10, 14643/11, 14643/14, 14643/15, 14643/19, 14643/20, 14643/21, 14643/22, 14643/23, 14643/24, 14643/25, 14643/26, 14643/4, 14643/6, 14643/7, 14643/8, 14643/9, 14645/10, 14645/11, 14645/12, 14645/13, 14645/14, 14645/15, 14645/16, 14645/17, 14645/18, 14645/19, 14645/20, 14645/21,	

	14645/3, 14645/5, 14645/6, 14645/7, 14645/8, 14646/10, 14646/11, 14646/17, 14646/18, 14646/19, 14646/20, 14646/22, 14646/23, 14646/24, 14646/26, 14646/27, 14646/28, 14646/29, 14646/3, 14646/30, 14646/31, 14646/32, 14646/33, 14646/34, 14646/35, 14646/36, 14646/4, 14646/6, 14646/7, 14646/8, 14646/9, 14648/1, 14648/10, 14648/2, 14648/3, 14648/4, 14648/5, 14648/6, 14648/7, 14648/8, 14648/9. 5. Obręb ewidencyjny Olszówka - 4691, 4692, 4693, 4694, 4695, 4696, 4697, 4698, 4690/1, 4690/2. 6. Obręb ewidencyjny Poręba Wielka - 55/2, 178/2, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2482, 4183, 4184, 4185, 4186, 4187, 4189, 4190, 4191, 4192, 4193, 4194, 4195, 4196, 4199, 4200, 4202, 4205, 4207, 4208, 4209, 4211, 4212, 4213, 4214, 4215, 4216, 4217, 4218, 4219, 4220, 4221, 4222, 4223, 4224, 4225, 4226, 4227, 4228, 4229, 4231, 4232, 4233, 4234, 4235, 4236, 4237, 4238, 4241, 4242, 4243, 4244, 4245, 4246, 4247, 4248, 4249, 4250, 4251, 4252, 4253, 4254, 4255, 4256, 4258, 4259, 4260, 4261, 4262, 4263, 4264, 4265, 4266, 4267, 4268, 4269, 4270, 4271, 4272, 4273, 4274, 4276, 4277, 4278, 4279, 4280, 4281, 4283, 4284, 4285, 4286, 4287, 4288, 4290, 4291, 3702/1, 3702/2, 3764/1, 3765/1, 3765/2, 3765/3, 3766/1, 3766/2, 3766/3, 3767/1, 3767/2, 3767/3, 4188/1, 4188/2, 4188/3, 4188/4, 4197/1, 4197/2, 4198/1, 4198/2, 4201/1, 4201/2, 4203/1, 4203/2, 4204/1, 4204/2, 4206/1, 4206/2, 4210/1, 4210/2, 4210/3, 4230/1, 4230/2, 4282/1, 4282/2, 4334/131/, 4334/131/4, 4335/132/2, 4335/132/5, 4335/132/6, 4339/136/2, 4349/2, 4352/131/6, 4354/137/4. 7. Obręb ewidencyjny Zasadne - 1439, 1440, 1441, 1442, 1443, 1444, 1445, 1446, 1447, 1477, 1479, 1480, 1482, 1483, 1484, 1485, 1486, 1487, 1488, 1489, 1490, 1491, 1493, 1494, 1496, 1497, 1481/1, 1598/144	
Razem		7029,85

¹⁾ Ekosystemy leśne i nieleśne lądowe podzielone są na oddziały oznaczone liczbami i pododdziały oznaczone literami. Podział ten jest zgodny z mapą przeglądową Parku, w skali 1:20000, według stanu na 1 stycznia 1998 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku w miejscowości Poręba Wielka. W przypadku gruntów stanowiących własność prywatną, które znalazły się w obszarze ochrony krajobrazowej, numery działek ewidencyjnych oznaczono liczbami. Podział ten jest zgodny z mapą ewidencyjną dla obrębów: Konina, Lubomierz, Olszówka, Poręba Wielka i Zasadne w skali 1:2000 oraz dla obrębów Łopuszna i Ochotnica w skali 1:2880.

**WSKAZANIE MIEJSC UDOSTĘPNIANYCH W CELACH REKREACYJNYCH
Z PODANIEM MAKSYMALNEJ LICZBY OSÓB MOGĄCYCH PRZEBYWAĆ
JEDNOCZEŚNIE W TYCH MIEJSCACH**

Miejsca udostępniane w celach rekreacyjnych

Lp.	Miejsca udostępniane	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Polany - Tobolów, Starmaszka	900
2	Pole biwakowe na polanie Oberówka	45
3	Pole biwakowe na polanie Trusiówka	45

UZASADNIENIE

Zarządzenie Ministra Środowiska w sprawie zadań ochronnych dla Gorczańskiego Parku Narodowego, zwanego dalej „Parkiem”, stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 22 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 oraz art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.).

Zgodnie z przepisami przywołanej ustawy zadania ochronne dla parku narodowego ustanawia minister właściwy do spraw środowiska w drodze zarządzenia.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz zakres zadań ochronnych zostały opracowane w formie tabelarycznych zestawień (załączniki nr 1 i 2). W zestawieniach określono zagrożenia oraz sposoby i zakres prowadzenia zabiegów w ramach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej z podaniem lokalizacji, rozmiaru (metry, hektary, itp.) oraz określeniem ekosystemów, w których mają być wykonane. Dla wybranych gatunków zwierząt i roślin określono rodzaj zadań ochronnych oraz sposób prowadzenia zabiegów w ramach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej (załącznik nr 3). Mając na uwadze fakt, iż w Parku ochrona przyrody ma pierwszeństwo przed wszystkimi innymi zadaniami, znając zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne przyrody Parku i uwzględniając jego specyfikę, przewidziano różnorodne działania ochronne i monitoringowe.

Planowane w poprzednich latach udostępnianie części Parku w celach naukowych oraz dla zwiedzających, którzy korzystać będą z istniejących od lat szlaków turystycznych, ścieżek spacerowych i edukacyjnych oraz szlaków rowerowych i konnych, znajdzie się w odrębnym zarządzeniu dyrektora Parku. W niniejszym zarządzeniu znalazła się natomiast regulacja dotycząca udostępniania Parku w celach kulturowych i rekreacyjnych, wraz z określeniem maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach (załącznik nr 5).

Projektowane na lata 2013-2015 zadania ochronne wpisują się w długoterminową wizję ochrony Parku, są od kilkunastu lat kontynuowane, poszerzane w oparciu o nową wiedzę przyrodniczą i dotyczą wielu elementów ekosystemu. Wynika to z kompleksowego podejścia do procesów przyrodniczych. Do najbardziej istotnych celów należy przede wszystkim zachowanie pozostałości Puszczy Karpackiej, tworzonej przez zróżnicowane wiekowo połacie lasu o naturalnym, niekiedy nawet pierwotnym charakterze, reprezentujące niemal wszystkie postacie leśnych fitocenoz górskich, jakie wykształciły się w Beskidach.

Z uwagi na wielopłaszczyznowe podejście do ochrony ekosystemów, w Parku wyróżniono trzy kategorie ochrony - ochronę ścisłą, czynną i krajobrazową. Obszary ochrony ścisłej zajmują 51 % powierzchni Parku. Zaplanowane działania, w szczególności w ekosystemach leśnych, są uzupełnieniem naturalnych procesów przyrodniczych. W przypadku polan reglowych podejmowane działania wynikają z potrzeby ich zachowania, gdyż zachodzące tam samoistnie procesy sukcesji (zarastanie) zmieniłyby ekosystemy nieleśne w kierunku niezgodnym z przyjętymi założeniami i celami ochrony przyrody.

Przedstawiane zadania ochronne mają charakter optymalny, i w znacznej części zostały opracowane na podstawie materiałów planistycznych, przygotowywanych na potrzeby planu ochrony Parku, a także w oparciu o wyniki prowadzonego od kilkunastu lat na terenie Parku monitoringu przyrodniczego. Zostały one zaprojektowane przez zespół pracowników, posiadających odpowiednie przygotowanie merytoryczne i praktyczne. Wskazane zadania podlegały także szczegółowemu omówieniu przez członków Rady Naukowej Parku, którzy po uwzględnieniu wniesionych zastrzeżeń, zaopiniowali je pozytywnie. Należy dodać, iż zarówno projektujący zadania ochronne, jak i niektórzy opiniujący, byli autorami poszczególnych części – operatów planu ochrony Parku, który powstał pod koniec lat 90. i obowiązywał do roku 2002.

Zadania ochronne Parku od 2008 roku są czasowo zamieszczane wraz z objaśnieniami na stronie internetowej Parku. Zadania na lata 2013-2015 również zostaną udostępnione dla ogółu społeczeństwa.

Obszar ochrony ścisłej, w którym dominują ekosystemy leśne, stanowi teren referencyjny do obserwacji naturalnych, dynamicznych procesów oraz układów przyrodniczych. W granicach tej kategorii ochrony znajdują się także ekosystemy podlegające sukcesji (niektóre polany reglowe), jak

i regeneracji (znaczny areal borów górnoreglowych). W obszarach ochrony ścisłej prowadzone są przede wszystkim badania naukowe i monitoring przyrodniczy, ale konieczne jest również usprawnianie ruchu turystycznego. W Gorczańskim Parku Narodowym monitoringiem objęte są szczególnie owady kambiofagiczne, na które zwraca się dużą uwagę, ze względu na znaczny udział świerka sztucznego pochodzenia w składzie gatunkowym drzewostanów. Park należy do nielicznej grupy obszarów w Polsce, gdzie prowadzone są długoterminowe badania ekologiczne z użyciem pułapek feromonowych na stałych powierzchniach badawczych. Pozwala to na ocenę dynamiki liczebności populacji monitorowanych gatunków oraz wyciąganie wniosków odnośnie podejścia do problemu ewentualnych gradacji kambiofagów na obszarach objętych ochroną czynną, szczególnie w odniesieniu do prowadzonej na nich przebudowy drzewostanów.

Na obszarach znajdujących się w granicach **ochrony czynnej** projektowane zadania mają przede wszystkim na celu stopniową przebudowę drzewostanów, polegającą na właściwym dostosowaniu ich składów gatunkowych do warunków siedliska, z wykorzystaniem pierwszeństwa dla procesów naturalnych. W ekosystemach nieleśnych, w ramach ich czynnej ochrony, celem działań jest zatrzymanie niekorzystnych tendencji w zmianach szaty roślinnej i świata zwierząt, w związku z zaniechaniem gospodarczego użytkowania tych terenów. W tej części Parku prowadzone są także inne działania, związane, m.in. z poprawą warunków bytowania zwierząt rzadkich i chronionych (w tym dużych drapieżnych ssaków i ptaków, płazów i gadów, a także entomofauny), usprawniające ruch turystyczny (remonty szlaków, tablic informacyjnych, schronów, ławek, drogowskazów, itp.) oraz utrzymania obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe.

Dla strefy **ochrony krajobrazowej** głównym celem zadań ochronnych jest zatrzymanie zmian sukcesyjnych na polanach reglowych poprzez ich wypas, koszenie i usuwanie krzewów. Uzupełnieniem są tu również zadania z zakresu ochrony fauny, regulacji ruchu turystycznego oraz niezbędnych remontów dróg i szlaków.

Wszystkie realizowane działania ochronne zmierzają do zachowania, bądź odtworzenia różnorodności biologicznej gatunków oraz siedlisk przyrodniczych.

W ekosystemach leśnych Parku, zajmujących około 95 % powierzchni Parku, zaplanowano prace monitoringowe, dotyczące głównie populacji owadów kambiofagicznych, w tym przede wszystkim kornika drukarza. W obszarach ochrony czynnej, wyszczególnionych w załączniku nr 2 (głównie w podkategoriach ochrony czynnej stabilizującej i renaturalizacyjnej oraz w części wydzieleń w podkategorii ochrony czynnej zachowawczej), w przypadku uznania za konieczne, zakłada się możliwość ingerencyjnego usuwania drzew zasiedlonych (tzw. posuszu czynnego) przez kornika drukarza i inne kambiofagi, w celu ograniczenia ich populacji i spowolnienia procesu rozpadu drzewostanów świerkowych (z ponad 80% udziałem świerka) oraz innych drzewostanów z dużym udziałem świerka (ponad 40% udziałem świerka). Podejmowane do tej pory działania, pozwalają na stwierdzenie, iż uzyskane opóźnienie czasowe sprzyja stopniowej, naturalnej (z odnowień pochodzenia naturalnego) regeneracji drzewostanów. Działania te są istotne również z uwagi na fakt, iż tereny objęte ochroną częściową znajdują się na peryferiach Parku, na granicy z lasami innej własności, powodując wzajemne oddziaływania na ich stan sanitarny.

Ograniczanie populacji kambiofagów świerka prowadzone jest tylko w obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej. W przypadkach nieznacznego natężenia żerów kornika całkowitemu wyłączeniu z tego zabiegu podlegają tereny zaliczane do ochrony czynnej zachowawczej, które ze względu na duży stopień naturalności są z zasady traktowane podobnie jak tereny objęte ochroną ścisłą. W ramach zwalczania kambiofagów świerka, w przypadku drzew stojących, usuwany jest wyłącznie posusz czynny, zawierający różne stadia rozwojowe tych owadów. W przypadku drzew powalonych postępowanie ulega nieznaczącej modyfikacji. W warunkach Parku całość powstałych w ciągu jednego roku wiatrołomów i wiatrowałów jest zasiedlana przez owady kambiofagiczne jeszcze w tym samym sezonie wegetacyjnym. Ponieważ proces zasiedlania tych drzew jest rozłożony w czasie i trwa niekiedy kilka miesięcy, również usuwanie powalonych drzew następuje stopniowo, w miarę ich zasiedlania. Szacowana w oparciu o dane z lat poprzednich, roczna ilość usuwanego posuszu czynnego, będzie się kształtowała w przedziale od 5 000 m³ do 7 000 m³.

Z uwagi na niedostateczną liczbę dużych drapieżników, a w szczególności wilka, konieczną może być kontynuacja regulacji liczebności populacji jelenia. Sprzyjające warunki bytowania dla tego gatunku na terenie Parku, w powiązaniu z brakiem możliwości oddziaływania na wzrost populacji drapieżników, doprowadziły do znacznego zagęszczenia populacji jelenia i zwiększenia jego presji na

drzewostany, w tym na młode pokolenie lasu. W Parku bytuje około 300 sztuk jeleni, co znacznie przekracza pojemność żywieniową jego ekosystemów, wyliczoną na około 180 osobników. Powoduje to w konsekwencji duże szkody w uprawach i młodnikach, takie jak zgryzanie pędów wierzchołkowych, łamanie drzewek, ich spalowania i osmykiwania, co w szczególności dotyczy odnowień jodłowych. Nasilenie szkód posiada szczególne znaczenie w sytuacji postępującego obecnie, gwałtownego rozpadu drzewostanów świerkowych oraz drzewostanów z dużym udziałem świerka, położonych w reglu górnym i strefie przejściowej między regłami. Konieczne jest zatem wzmożenie ochrony odnowień przed uszkodzeniami. Od wielu lat prowadzona jest ochrona młodego pokolenia lasu przed jeleniami (głównie odnowień naturalnych, złożonych z jodły, buka i jawora). Prace wykonywane są z wykorzystaniem zabezpieczeń mechanicznych, jak również środków odstraszających – repelentów. Faktyczna wielkość redukcji liczebności populacji jelenia będzie skorygowana w oparciu o analizę uwarunkowań ekologicznych, a w szczególności inwentaryzację wyrządzanych szkód oraz liczebności zwierząt. W ocenie uwzględniane także będą relacja drapieżnik-ofiara, możliwości migracyjne zwierząt (ocena areału osobniczego) oraz zjawisko naturalnej śmiertelności. W przypadku stwierdzenia dużej aktywności drapieżników (wilk, ryś) lub innych czynników powodujących naturalne ograniczanie populacji jeleniowatych o tzw. przyrost zrealizowany, redukcja zostanie ograniczona bądź całkowicie wstrzymana.

Na obszarze Parku nie wprowadza się z zasady odnowień sztucznych, wykorzystując głównie naturalny potencjał odnowieniowy drzewostanów. Wyjątek stanowią powierzchnie dużych luk w drzewostanach świerkowych niżej położonych, gdzie od kilku lat brak jest odnowienia naturalnego, zaś miejsca takie są opanowywane przez jeżyny i trzcinnik. W skali drzewostanów Parku są to jednak przypadki sporadyczne, obejmujące niewielkie powierzchnie. Odnowienia sztuczne w Parku wspomagają jedynie procesy odnowienia naturalnego. Niezwykle ważny jest w tym przypadku aspekt edukacyjny zabiegów. Społeczeństwo ma możliwość zapoznania się ze sposobami ochrony czynnej w Parku oraz obserwowania metod odtwarzania ekosystemów leśnych. Założone uprawy uzyskane z odnowień sztucznych wymagają przez pewien okres pielęgnacji, by możliwe było osiągnięcie przewidywanego celu ochrony. Polega ona m.in. na odchwaszczaniu oraz usuwaniu gatunków lekkonasiennych (głównie wierzby). W szczególnych przypadkach gatunki te, ze względu na dużą ekspansywność, mogą po opanowaniu całej powierzchni doprowadzić do zniweczenia założonego celu ochrony.

Przez ekosystemy leśne Parku prowadzi wiele dróg stokowych, z których część jest udostępniona dla ruchu turystycznego, a ich niektórymi odcinkami poprowadzone zostały również ścieżki edukacyjne. Ze względu na bezpieczeństwo wszystkich użytkowników, konieczne jest dbanie o ich właściwy stan techniczny. Pozwala to również unikać zniszczeń w świecie flory i fauny, które mają miejsce podczas obchodzenia przez turystów uszkodzonych odcinków dróg. W dalszym ciągu konieczne jest usuwanie z dróg i szlaków powalonych drzew, które utrudniając przejście lub przejazd, wymuszając powstawanie obejść, w konsekwencji mogą powodować również wejścia w obszary nieudostępniane Parku. Konieczne będzie również usuwanie drzew silnie nachylonych, stojących na obrzeżu dróg i szlaków, które z uwagi na możliwość niekontrolowanego wywrócenia się z powodu wiatru lub śniegu, zagrażają bezpieczeństwu ich użytkowników. Planuje się kontynuację wystawiania tablic informacyjnych, czytelne oznakowanie przebiegu szlaków turystycznych, montaż ramp na drogach wjazdowych, jak również prowadzenie w terenie patroli w celu ograniczenia niekontrolowanych wejść osób nieupoważnionych na chronione obszary.

Ekosystemy nieleśne zajmują w Parku około 5% powierzchni. Od kilkunastu lat kontynuowane są w nich różnorodne zabiegi ochronne, które mają stanowić alternatywę dla dawnego użytkowania gospodarczego (kośnego lub pasterskiego) oraz ograniczać degradację zbiorowisk (zanik zbiorowisk roślinnych, gatunków flory i fauny). Najważniejszymi zadaniami z zakresu ich czynnej ochrony, są: mechaniczne i ręczne koszenia roślin zielnych, usuwanie niepożądanych drzew i krzewów z powierzchni polany, kształtowanie biogrup i stref ekotonowych oraz próba wykorzystania do nawożenia polan kompostu. Pozyskana z koszeń na polanach biomasa, wcześniej usuwana z ich powierzchni i odkładana w przyzmy, po uzyskaniu właściwego stopnia rozkładu będzie rozrzucona na powierzchni polany. Zabieg ten przyczyni się do poprawy zasobności siedlisk, hamując proces zanikania wielu gatunków roślin (m. in. krokusa i mieczyka dachówkowatego). Uzupełnieniem wymienionych zabiegów w obszarze ekosystemów nieleśnych, jest wypas owiec i bydła, który z przyczyn ekonomicznych ma już tylko niestety charakter kulturowy, a który reaktywowany został

przez Park kilka lat temu. Obecnie owce wypasane są głównie na niżej położonych terenach, w pobliżu wsi. Sporadycznie stada są wprowadzane na niektóre polany. Z uwagi na znaczne rozdrobnienie polan, brak bezpośredniego dostępu do wody i elektryczności oraz czynniki natury ekonomicznej, okoliczni bacowie nie są zainteresowani prowadzeniem tu wypasu. Wyjątkiem jest Hala Długa pod Turbaczem, gdzie po nabyciu przez Park znacznego jej obszaru wraz z budynkami owczarskimi, udało się przywrócić pasterstwo (choć w mocno ograniczonej formie), w postaci tzw. wypasu kulturowego. Koszenie polan jest obecnie jedynym, skutecznym rozwiązaniem, pozwalającym na czynną ich ochronę przed zarastaniem, pozwalając równocześnie chronić rzadkie gatunki roślin i zwierząt z nimi związane. W celu ochrony szczególnie cennych elementów flory polan projektuje się okresowe gradzenie powierzchni, które do czasu obsiewu nasion nie będą wypasane i koszone. Na polanach reglowych prowadzony jest od kilku lat monitoring zbiorowisk roślinnych i gatunków flory oraz fauny. Dla celów porównawczych konieczne jest również czasowe gradzenie części tych powierzchni.

Czynnej ochronie gadów na górskich polanach służą układane kopce z kamieni, z trocinami i fragmentami drewna wewnątrz. Stanowią one dogodne miejsca rozrodu i bytowania dla kilku gatunków tej gromady, występujących w Gorcach.

Ekosystemy wodne w Parku zajmują tylko 0,28 % jego powierzchni. W ich skład wchodzi przede wszystkim dobrze rozwinięta sieć źródeł i górskich potoków, ale również nieliczne, małe zbiorniki ze stagnującą wodą, które niestety stosunkowo szybko zanikają w wyniku procesów wypłykania i zamulania. Zbiorniki te powstają zazwyczaj w sposób naturalny w wyniku procesów osuwiskowych lub zmian przebiegu koryta rzek. Są niezbędne jako miejsca rozrodu i bytowania licznych gatunków płazów i bezkręgowców wodnych występujących na obszarze Parku. W przypadku ich niedoboru lub braku, zwierzęta zasiedlają koleiny i inne zagłębienia z wodą, powstające okresowo, głównie na zabagnionych odcinkach dróg stokowych, szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych. Narazone są w nich jednak na dużą śmiertelność w wyniku przypadkowego rozjeżdżania, rozdeptywania oraz wymywania w czasie gwałtownych opadów atmosferycznych. Od kilku lat Park prowadzi zabiegi polegające na likwidacji wspomnianych kolein i kałuż, przez utwardzenie i skuteczne odwodnienie powierzchni uczęszczanych dróg i szlaków. Jako alternatywę dla likwidowanych zagłębień i kałuż, w najbliższym ich otoczeniu odtwarzane są nowe zbiorniki, w których odpowiedni poziom wody jest zapewniony przez okresowe usuwanie namulów, zabezpieczanie przed wysychaniem i zacienieniem. Stanowią one już obecnie najważniejsze miejsca do rozrodu dla płazów oraz dużej grupy entomofauny wodnej. Niektóre z tych zbiorników, o większej powierzchni, są dodatkowo przystosowywane do prowadzenia obserwacji przyrodniczych, m.in. przez budowę specjalnych pomostów. Większość z omawianych obiektów została zaprojektowana i wykonana przy trasach ścieżek edukacyjnych, gdzie społeczeństwo ma możliwość poznawania związanych z nimi zagadnień przyrodniczych. Opisane zadania wykonywane są w obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej.

Na terenie Parku znajdują się różne obiekty kultury materialnej, z których część służy ochronie przyrody. Niektóre wymagają remontów lub odbudowy, stąd konieczność ujęcia ich w planowanych działaniach na lata 2013-2015. W zarządzie Parku znajduje się zabytkowy park dworski wraz z kompleksem budynków. Celem zachowania we właściwym stanie drzew w parku oraz spełnienia wymogów bezpieczeństwa dla osób w nim przebywających, niezbędna jest konserwacja poszczególnych okazów z usunięciem zagrażających bezpieczeństwu, cięcia pielęgnacyjne krzewów i podrostów, a także nasadzenia nowych egzemplarzy drzew czy krzewów, uzupełniających naturalne ubytki. W celu szerszego udostępnienia parku dworskiego do działań edukacyjnych, wykonano dwie altany edukacyjnych, z których korzystać będą osoby przybywające do Parku, wokół których zaplanowano dokończenie utwardzania ścieżek spacerowych stanowiących część poprowadzonej tam wcześniej ścieżki edukacyjnej. Obszar Parku to miejsce wielu wydarzeń historycznych, głównie z okresu II wojny światowej. Występują tam liczne ślady po obozach partyzanckich, mogiły i pomniki, miejsca katastrof lotniczych, ruiny po budynkach (tzw. gospodarstw wzorowych, szałasów pasterskich i osad funkcyjnych), dawne kopce graniczne i inne. Miejsca te i związane z nimi wydarzenia są w Parku dokumentowane i podlegają ochronie, wymagając jednak utrzymania przez różne zabiegi konserwatorskie w celu ich zachowania.

Ochrona przyrody nieożywionej i gleb, oprócz ochrony zachowawczej ostańców i wychodni skalnych, polega głównie na wykonywaniu zabudowy przeciwoerozyjnej, remontach urządzeń

drogowych i nawierzchni na drogach stokowych, szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych wraz z ich czytelnym oznakowaniem. Wymienione działania mają na celu likwidację lub ograniczanie do minimum erozji, a także zahamowanie szybkiego spływu wód opadowych.

Wykonanie wyżej opisanych zadań ochronnych przyczyni się nie tylko do zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych, odtworzenia zniekształconych i zanikających ogniw rodzimej przyrody, ale również do utrzymania w należytym stanie infrastruktury, jaką dysponuje Park. Realizacja zadań ochronnych, określonych w załącznikach do zarządzenia, może być dostosowana do konieczności usuwania negatywnych skutków zjawisk żywiołowych w Parku. Przy realizacji poszczególnych zadań ochronnych zatrudniani będą mieszkańcy okolicznych miejscowości, co przyczyni się do ograniczenia lokalnego bezrobocia.

Park stanowi jeden z elementów sieci obszarów Natura 2000. Przygotowane obecnie zadania na lata 2013-2015 uwzględniają wymóg zachowania we właściwym stanie ochrony występujących na terenie Parku siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotami ochrony. Zaplanowane działania ochronne nie będą negatywnie oddziaływać na wyszczególnione w zarządzeniu przedmioty ochrony dla obszaru sieci Natura 2000. Zaplanowane działania ochronne w odniesieniu do obszaru Gorczańskiego Parku Narodowego znajdują swoje odzwierciedlenie w planowaniu szczegółowych działań ochronnych i monitoringu przyrodniczego dla integralnego z Parkiem obszaru Natura 2000. Zlecono w tym względzie przygotowanie projektu Planu Ochrony Parku i Planu Ochrony Obszarów Natura 2000 w granicach Parku, a także Planu Zadań Ochronnych obszaru Ostoja Gorczańska PLH120018. Sporządzenie powyższych dokumentów przewidziane jest w okresie najbliższych 2 lat, stąd też, do czasu ich zatwierdzenia, obowiązywać będą niniejsze zadania ochronne.
